

Kinderopvang De Linge

Pedagogisch beleidsplan BSO

Colofon

Pedagogisch beleidsplan Buitenschoolse Opvang

september 2018

Joke Rasing, directeur Kinderopvang De Linge

Inhoud

Colofon	2
Pedagogisch beleidsplan Buitenschoolse Opvang	2
Inhoud	3
Inleiding	6
Leeswijzer	6
1. Visie op pedagogisch klimaat en de BSO binnen het IKC.	8
Waar staan wij voor	8
Kernwaarden	8
Het pedagogisch klimaat op de groep.....	8
De rol pedagogisch medewerksters	8
Buitenschoolse opvang als onderdeel van het IKC.....	9
Opleidingsplan.....	9
2. Het bieden van fysieke en emotionele veiligheid.	10
Fysieke veiligheid.....	10
Emotionele veiligheid.....	10
De basisgroep als eigen vertrouwde omgeving	11
De combinatiegroep als eigen vertrouwde omgeving	11
Gezamenlijke activiteiten en gezamenlijk gebruik van ruimtes op een IKC	11
Samenstelling van het team:	12
Een mentor voor elk kind	12
Samenvoeging groepen op een IKC.....	12
Beroepskracht-kind-ratio	13
3-uurs regeling.....	13
Wennen	13
3. Het stimuleren van ontwikkeling van de persoonlijke competentie	14
Een breed aanbod aan materialen en activiteiten.....	14
De rol van de pedagogisch medewerksters	15
Inrichting	15
4. Het stimuleren van de sociale competenties.	16
De rol van de pedagogisch medewerkster	16
Belangrijke aspecten bij het stimuleren van de sociale competenties:	16
5. Het overdragen van waarden en normen	18
Wat zijn waarden en normen?	18
Morele ontwikkeling	18

6. Bijlagen	20
Bijlage 1: Achtergrondinformatie Visie op Pedagogisch klimaat.	20
De pijlers van onze kernwaarden zijn gebaseerd op de uitgangspunten van onderstaande pedagogen.	20
Korczak	20
Gordon.....	20
Kenmerken van de Gordon - methode.....	20
Onderdelen van het communicatiemodel:	20
Reggio Emilia	21
Bijlage 2: Het bieden van fysieke en emotionele veiligheid – uitwerking in praktijkvoorbeelden. ...	22
Wij vinden het belangrijk dat een kind zich geaccepteerd en gewaardeerd voelt:	22
We vinden het belangrijk in te spelen op behoeften van kinderen:	22
We vinden het belangrijk dat ook de ruimte voor een kind veilig en overzichtelijk is:	24
We vinden een goed contact met ouders belangrijk:	25
Bijlage 3: Het stimuleren van de persoonlijke competentie – uitwerking in praktijkvoorbeelden ..	26
Materialen en activiteiten	27
Motorische ontwikkeling: Kinderen kunnen buiten, of eventueel in een gymzaal, rennen, voetballen, springen, schommelen, klimmen, balanceren, tafeltennissen, hutten bouwen, etc.....	27
Fantasie en rollenspel: Voor jonge kinderen is fantasie- en rollenspel belangrijk. Materialen die hiervoor kunnen worden gebruikt zijn poppenhoek, keukentje, winkeltje, garage, auto's bouw materiaal, kussens, lappen, verkleedkleden, podium, schmink, muziek, etc.....	28
Aanbod tijdens vakantieweken	28
Bijlage 4: Het stimuleren van de sociale competentie – uitwerking in praktijkvoorbeelden	30
Pesten	32
Bijlage 5: Het overdragen van normen en waarden – beschrijving praktijkvoorbeelden.....	35
We vinden het belangrijk dat een kind leert om respect te hebben voor anderen	35
We vinden het belangrijk dat een kind leert om respect te hebben voor de omgeving	35
Bijlage 6: IKC De Vonkenmorgen	36
Bijlage 7: IKC Het Drieluik	38
Kinderdagverblijf De Vlindertuin:	38
Peutergroep De Vlindertuin:	38
Buitenschoolse opvang Het Drieluik	38
Emotionele Veiligheid:	38
Bijlage 8: IKC De Doornick	39
Kinderdagverblijf Gijsje:	39
Buitenschoolse opvang De Doornick	39

Emotionele Veiligheid:	39
Bijlage 9: IKC Pius X.....	40
Kinderdagverblijf De Vlieger	40
Peutergroep De Ballon	40
Buitenschoolse opvang Het Luchtkasteel	40
Bijlage 11: IKC Marang.....	41
Kinderdagverblijf Pinkeltje:.....	41
Buitenschoolse opvang Marang	41
Bijlage 12: Jenaplan-IKC Donatushof.....	43
Kinderdagverblijf Olli	43
Peutergroep Het Olifantenbos	43
De groepsgrootte is afhankelijk van de vraag en is wisselend 8 of 16.....	43
Buitenschoolse opvang Donatushof	43
Bijlage 13: IKC De Wieling.....	45
Peutergroep Peuterhofje:.....	45
Buitenschoolse opvang De Wieling.....	45
Bijlage 14: Beroepskrachten in relatie tot het aantal kinderen	46
Bijlage 15: Hoe wij omgaan met wennen in het IKC	47
Hoe het wennen in zijn werk gaat:.....	48
Bijlage 16: Volgen van de ontwikkeling – doorlopende ontwikkelingslijn	49
Bijlage 17: Meldcode	50
Bijlage 18: Incidenteel en structureel afnemen van een extra dagdeel	51
Bijlage 19: Uitgangspunten voor buiten spelen	52
Bijlage 20: Vaste onderdelen van het programma op de bso groep.....	53
Bijlage 21: Ouderrecht – adviesrecht van de oudercommissie.....	54
Bijlage 22: Inzet van andere volwassenen	55
Bijlage 23: Gezondheids- en veiligheidsbeleid	56

Inleiding

Dit is het pedagogisch beleidsplan Buitenschoolse Opvang (BSO) van kinderopvang De Linge. In dit beleidsplan zijn de belangrijkste invalshoeken samengebracht op basis waarvan kinderopvang De Linge haar BSO heeft vormgegeven.

Het betreft:

- De belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen;
- Het strategisch beleid van De Linge;
- De pedagogische visie;
- De pedagogische doelen van Riksen-Walraven.

De pedagogische visie is tot stand gekomen in samenwerking met het team en de ouders van De Linge, vertegenwoordigd in de centrale oudercommissie.

Dit beleidsplan is een dynamisch document dat meegroeit met de eigen ontwikkeling van onze organisatie en de ontwikkelingen in de maatschappij die van invloed zijn op de opvang. Hierbij valt te denken aan nieuwe pedagogische inzichten, wijzigingen in wetgeving, signalen vanuit de kinderopvangbranche, zelfevaluaties en ontwikkelingen in de eigen organisatie.

De groeiende inhoudelijke samenwerking en de versterking van de doorgaande lijn tussen kinderopvang en primair onderwijs op de Integrale Kindcentra van De Linge zal ook aanleiding zijn om dit pedagogisch beleidsplan verder te ontwikkelen.

Het pedagogisch beleid biedt de pedagogisch medewerkers een kader voor het pedagogisch handelen van en het inrichten van de pedagogische ruimte.

De meest recente ontwikkelingen die voor De Linge van belang zijn geweest bij het ontwikkelen van haar buitenschoolse opvang zijn:

1. Ontwikkeling van Integrale Kindcentra. In samenwerking met het onderwijs van De Linge geven wij in alle kernen vorm aan een voorziening met opvang en onderwijs onder één dak, met één team en onder één leiding voor kinderen van 0-13 jaar in de vorm van een Integraal Kindcentrum (verder IKC). In de bijlagen is het aanbod per IKC beschreven.
2. Innovatieakkoord Kwaliteit Kinderopvang (IKK)
Met ingang van januari 2018 is nieuwe wetgeving van kracht geworden. De uitvoering en uitwerking van wetgeving en richtlijnen is in januari in gang gezet en wordt op onze locaties volgens de voorgeschreven termijnen uitgevoerd en geïmplementeerd. Het beleidsplan zal in 2018 en 2019 fasegewijs de wijzigingen volgens de daarvoor gestelde eisen en termijnen opnemen en verwerken.

Leeswijzer

In dit beleidsplan beschrijven wij in hoofdstuk 1 waar wij voor staan, de kernwaarden van waaruit wij handelen, het pedagogisch klimaat op de groep en de pedagogische doelen. In bijlage 1 leest u achtergrondinformatie over de pedagogen waarop kinderopvang De Linge haar visie heeft gebaseerd.

De uitwerking van de pedagogische doelen staat beschreven in hoofdstuk 2 tot en met 5. In deze hoofdstukken wordt het bieden van verantwoorde buitenschoolse opvang inhoudelijk verder uitgewerkt en leest u hoe wij de ontwikkeling van de verschillende competenties stimuleren. Hierbij houden we rekening met de leeftijd en ontwikkelingsfase waarin kinderen zich bevinden.

De uitwerking van deze pedagogische doelen met voorbeelden in de praktijk staat beschreven in bijlagen 2 t/m 5.

In de bijlagen 6 t/m 14 is de vormgeving van onze buitenschoolse opvang op de verschillende IKC's beschreven.

Aanvullend zijn in de overige bijlagen de onderwerpen toegevoegd die wettelijk verplicht zijn om op te nemen in het pedagogisch beleidsplan. Ze bevatten een beschrijving hoe we deze onderwerpen in de uitvoering van de opvang hebben geborgd. Het gaat hier bijvoorbeeld om hoe de kinderen worden gevolgd in hun ontwikkeling, hoe de beroepskracht-kind-ratio wordt toegepast, de inzet van volwassenen, het wennen op de groep, enz.

In dit beleidsplan wordt op sommige pagina's doorverwezen naar een notitie of beleid van De Linge waarin een verdere uitwerking is beschreven van bijvoorbeeld de IKC ontwikkeling of het veiligheidsbeleid. Deze stukken zijn op de locatie in te zien of op te vragen bij de IKC directie of het servicebureau van De Linge via mail: kinderopvang@delinge.nl

1. Visie op pedagogisch klimaat en de BSO binnen het IKC.

Waar staan wij voor

Onze pedagogische visie geeft u inzicht in wat u van ons mag verwachten en waar wij voor staan. Wij maken van de BSO een plek waar kinderen van 4-13 jaar zich thuis voelen, waar ze met hun vriendjes en vriendinnetjes spelen en die mogelijkheden biedt om zich te ontwikkelen. Onze pedagogisch medewerkers maken die omgeving samen met de kinderen. Daarbij houden de pedagogisch medewerkers rekening met de verschillende behoeften, en respecteren ze de eigenheid van de kinderen. Pedagogisch medewerkers ondersteunen de kinderen en bieden hen de nodige ruimte.

Ons team bestaat uit betrokken, deskundige en enthousiaste medewerkers. In de onderlinge samenwerking tussen de teams zijn vertrouwen, ondersteuning en verwachting belangrijke uitgangspunten. Zo creëren we een open leercultuur, waarin we met elkaar in gesprek zijn over de inhoud van ons werk, leren van fouten maken, veranderingen aanmoedigen, en betere prestaties realiseren. Onze medewerkers zijn verschillend, vullen elkaar aan en kunnen goed samenwerken. Ze zijn flexibel en betrokken bij het ontwikkelen van het aanbod en de kwaliteit van de buitenschoolse opvang.

Kernwaarden

De kernwaarden van het pedagogisch klimaat op de kinderopvang van De Linge zijn: veiligheid, respect en betrokkenheid.

Een kind dat zich veilig voelt kan zich optimaal ontwikkelen. In een veilig pedagogisch klimaat ervaart het kind respect en vertrouwen (vgl. Korczak), krijgt het kind ruimte om zelf te onderzoeken en te experimenteren, en wordt het in staat gesteld zelf oplossingen te zoeken voor problemen en bij conflicten (vgl. Gordon). Een kind communiceert op veel verschillende manieren. De pedagogisch medewerker probeert de verschillende 'talen' van het kind te verstaan en zelf zo veelzijdig mogelijk met het kind te communiceren. Zij biedt mogelijkheden en materialen aan waarmee kinderen hun talenten verder kunnen ontwikkelen (vgl. Reggio Emilia). Wij verwijzen u naar bijlage 1 voor een beknopte beschrijving van de uitgangspunten van genoemde pedagogen.

Het pedagogisch klimaat op de groep

Naast de kernwaarden vormen de pedagogische doelen voor opvoeding en opvang van professor Marianne Rixsen-Walraven de basis voor het pedagogisch klimaat. Voor de Nederlandse kinderopvang heeft zij deze doelen opgesteld. De doelen dienen sinds de invoering van de Wet Kinderopvang in 2005 als vertrekpunt voor pedagogisch beleid.

- Het bieden van emotionele veiligheid
- Het stimuleren van persoonlijke competentie
- Het stimuleren van sociale competentie
- Het overdragen van normen en waarden

Deze doelen worden in de hoofdstukken 2 tot en met 5 verder uitgewerkt.

De rol pedagogisch medewerkers

- Zij gaan op een sensitieve en responsieve manier met kinderen om;
- Zij tonen respect voor de autonomie van kinderen;
- Zij stellen grenzen en bieden structuur voor het gedrag van kinderen, zodat kinderen zich emotioneel veilig en geborgen kunnen voelen.
- Zij dagen kinderen spelenderwijs uit in de ontwikkeling van hun vaardigheden (motorisch, cognitief, taal, en creatief);

- Zij begeleiden kinderen in hun interacties, waarbij hen spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden bijgebracht, om kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden;
- Zij stimuleren kinderen om op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving. Dit met het oog op een respectvolle omgang met anderen en een actieve deelname in de maatschappij.

Buitenschoolse opvang als onderdeel van het IKC

Bij De Linge maakt de BSO altijd deel uit van een Integraal Kindcentrum (IKC). Op het IKC kijken we vanuit de brede doorgaande lijn (0-13 jaar) naar de behoeften van de kinderen.

Dit is de visie van De Linge op het IKC:

“Kinderen leren de hele dag. Leren stopt niet als de school uit is. Leren kan zowel inspannend als ontspannend zijn. Leren is spelen en spelen is leren. In het IKC van De Linge gaan leren en spelen hand in hand. Kinderen, ouders én medewerkers voelen zich hier thuis.

Met 1 team, onder de verantwoordelijkheid van 1 leidinggevende, bieden wij educatie, ontwikkeling ontspanning én opvoeding van de kinderen. Zo ontwikkelen de kinderen zich bij ons in een doorgaande lijn. We werken vanuit een persoonlijke benadering. Persoonlijke aandacht vinden we heel belangrijk. Dat is zichtbaar en dat voelen ze. Daarbij zoekt het kindcentrum nadrukkelijk de samenwerking en de verbinding met de maatschappelijke omgeving.”

Opleidingsplan

In het Opleidingsplan Kinderopvang 2017-2020 staat in duidelijke en observeerbare termen beschreven hoe de pedagogisch medewerkers worden opgeleid en toegerust voor hun taken en op welke wijze zij daarbij ondersteund worden. Voor de ontwikkeling van de buitenschoolse opvang wordt hierbij gebruik gemaakt van het Pedagogisch Kader Kindercentra voor 4-13 jaar. Zie verder bijlage 1 en het opleidingsplan.

2. Het bieden van fysieke en emotionele veiligheid.

We vinden het belangrijk dat kinderen op onze buitenschoolse opvang fysiek en emotioneel veilig en geborgen zijn en zich daardoor prettig en op hun gemak voelen. Vanuit dit gevoel van veiligheid gaan de kinderen nieuwe contacten aan, gaan ze op onderzoek uit en ontwikkelen ze zich. In dit hoofdstuk staat beschreven hoe wij de fysieke en emotionele veiligheid vormgeven. Dit zijn de kaders voor elke buitenschoolse opvang van De Linge. In de bijlagen 6 tot en met 11 staan de locatie-specifieke uitwerkingen beschreven.

Fysieke veiligheid

Voor fysieke veiligheid op de bso zorgen wij door binnen- en buitenruimtes en spelmaterialen schoon en veilig te houden. Pedagogisch medewerkers zien toe op de veiligheid tijdens spelsituaties binnen en buiten en tijdens halen en brengen van en naar school. Zij weten hoe te handelen wanneer een kind ziek wordt of zich bezeert. Op elke groep is altijd een pedagogisch medewerkster aanwezig met een geldig certificaat voor kinder-EHBO.

We zorgen ook voor gezonde voeding en voldoende beweging. In ons voedingsbeleid hebben wij met input van ouders, team en voedingsdeskundigen richtlijnen opgesteld voor gezonde voeding voor alle kinderen op onze opvang van 0 tot 12 jaar. Ook hebben we uitgangspunten opgesteld voor het buitenspelen. Zie hiervoor bijlage 19.

Emotionele veiligheid

Het is belangrijk dat kinderen het gevoel hebben onderdeel te zijn van een groep, ergens bij te horen. Dit kan door andere kinderen te leren kennen, door met elkaar vertrouwd te raken, door relaties met elkaar aan te gaan. De pedagogisch medewerkers geven aandacht aan elk kind waardoor zij zich gewaardeerd en geaccepteerd voelen. Pedagogisch medewerkers bieden structuur en duidelijkheid zodat kinderen weten waar ze aan toe zijn. Dit doen ze bij het organiseren van de groep, in de manier van omgaan met elkaar en in de communicatie en samenwerking met ouders en school. Op elke basisschool van het IKC worden gedragsregels gehanteerd die zijn gebaseerd op een protocol of beleid. Op de bso hanteren we dezelfde uitgangspunten.

Medewerkers van de kinderopvang en de basisschool stemmen hun pedagogische werkwijze steeds meer op elkaar af. Hierdoor ontstaat één pedagogisch klimaat voor alle kinderen van 0-12 jaar die bij De Linge kinderopvang of basisschool bezoeken.

Bij het realiseren van de fysieke en emotionele veiligheid vinden we het belangrijk:

a. Dat kinderen zich geaccepteerd en gewaardeerd voelen.

Onze kinderen worden op de locaties in basisgroepen opgevangen. Daarnaast vinden we aandacht voor het individuele kind heel belangrijk. Elk kind is anders. We respecteren en accepteren de eigenheid van kinderen. We nemen kinderen serieus en stimuleren de eigen inbreng van de kinderen. We benaderen de kinderen op positieve wijze, ook bij het stellen van grenzen. Een kind moet zich niet alleen door ons gerespecteerd weten, maar ook door de kinderen om hem heen. We vinden het dan ook erg belangrijk dat kinderen leren met respect met elkaar om te gaan.

b. Om in te spelen op de behoefte van kinderen.

Wil een kind zich bij ons prettig voelen, dan moeten we zijn behoeften kennen en hierop inspelen. Om dit te kunnen realiseren, moeten we het kind goed begrijpen. De behoefte van elk kind is van invloed op de manier waarop we met hen omgaan, op ons aanbod en op de manier waarop we de groep aansturen. We stimuleren de eigen inbreng van het kind en waar nodig bieden we hulp, bescherming en steun, aangepast aan de behoefte van het kind.

c. Dat kinderen ritme en structuur ervaren.

Naast een gevoel van geborgenheid hebben kinderen behoefte aan structuur en duidelijkheid. Dit biedt houvast en voorspelbaarheid en zo weten ze waar ze aan toe zijn. In deze zin is duidelijkheid heel belangrijk voor het gevoel van veiligheid van kinderen.

d. Dat kinderen weten welke regels en afspraken er gelden.

Dit is belangrijk voor een gevoel van houvast, het weten waar de grenzen liggen.

e. Dat de ruimte voor kinderen veilig en overzichtelijk is.

Een overzichtelijke, duidelijk ingedeelde ruimte draagt bij aan het gevoel van veiligheid van een kind. Uitgangspunten die we hiervoor binnen onze kinderopvang De Linge hanteren:

- We houden ons aan de richtlijnen op het gebied van veiligheid en hygiëne.
- De ruimtes zijn overzichtelijk ingericht, met herkenbare speelhoeken. Spelmateriaal hebben een vaste plaats.
- Door de ruimte regelmatig op te ruimen, houden we deze overzichtelijk.
- Elke basisgroepsruimte heeft een eigen naam.

f. Dat er een goed contact is met ouders.

In het belang van een goede begeleiding en een gedeelde verantwoordelijkheid investeren we in een goed contact met ouders. Ouders moeten zich welkom en gehoord voelen op onze locaties.

De basisgroep als eigen vertrouwde omgeving

De basisgroep dient als veilige basis waarin kinderen ervaren dat dit hun 'eigen' groep is met gezamenlijke groepsmomenten bij de start. Kinderen maken uitstapjes vanuit de eigen basisgroep en BSO-ruimte naar de andere lokalen in het IKC waar de BSO gebruik van maakt: peutergroep voor jonge kinderen, speellokaal, aula, hal en/of buitenruimten. Op deze manier is het IKC de veilige leefomgeving voor alle kinderen. In de kwaliteitskaart BSO staan de afspraken en huisregels van de locatie beschreven zodat medewerkers, ouders en kinderen op de hoogte zijn en handelen naar deze afspraken.

De combinatiegroep als eigen vertrouwde omgeving

Op de IKC's wordt op sommige dagen dagopvang en buitenschoolse opvang structureel samengevoegd. Het betreft met name (delen van) de woensdag en vrijdag, waarop er minder vraag is van ouders naar dagopvang of bso. Ook bij een opstartende bso vindt in de beginfase structureel samenvoegen plaats, evenals de vakantieperiodes waarin minder kinderen aanwezig zijn. Om ouders toch de gevraagde dienst te kunnen bieden kiezen we ervoor een nieuwe combinatiegroep aan te maken die voldoet aan de wettelijke kwaliteitseisen voor dagopvang en buitenschoolse opvang. Zo kunnen we ook op dagdelen dat er weinig kinderen in de dagopvang of bso-groep aanwezig zijn een goede kwaliteit opvang bieden en een efficiëntere BKR hanteren. De opvang op locaties waar we een combinatiegroep inrichten is kleinschalig. Kinderen en ouders kennen elkaar en het team bestaat uit vaste leden. Het IKC is de veilige leefomgeving voor alle kinderen doordat er regelmatig gezamenlijke activiteiten worden georganiseerd waarbij kinderen elkaar en alle pedagogisch medewerkers van het team leren kennen. Ouders van kinderen die van deze groep gebruik maken tekenen daarvoor een toestemmingsformulier. In de bijlagen is bij de betreffende locaties aangegeven of er met een combinatiegroep wordt gewerkt.

Deze samenvoeging van kinderen van dagopvang en bso kan ook incidenteel plaatsvinden, afhankelijk van de bezetting (bijvoorbeeld aan het begin of einde van de dag), samenstelling van de groepen, gezamenlijke activiteiten en andere situaties. Indien van toepassing is een beschrijving opgenomen bij de betreffende locatie.

Gezamenlijke activiteiten en gezamenlijk gebruik van ruimtes op een IKC

Het kan voorkomen dat een pedagogisch medewerker met een deel van de jongste bso kinderen voor activiteiten gebruik maakt van de peutergroep ruimte en/of samen met de oudste peuters een activiteit uitvoert. Hierdoor kunnen de oudste peuters die bijna naar de basisschool doorstromen en

gebruik gaan maken van de bso alvast aan de groep, ruimte en de pedagogisch medewerkster van de bso wennen. Voor de jongste bso kinderen is het een feest van herkenning en geeft het een veilig gevoel.

Voorbeelden zijn buitenspelen, samen in de gymzaal, creatieve activiteiten, samen eten/drinken.

In alle voorkomende situaties wordt de leidster-kind-ratio gehanteerd.

Ook bij feesten, afsluitende activiteiten van een thema, vakantieopvang, opvang bij studiedagen of vrije dagen op school worden gezamenlijke activiteiten georganiseerd in het IKC.

Samenstelling van het team:

Het team van de kinderopvang (dagopvang, peutergroep en buitenschoolse opvang bestaat uit vaste leden. Ieder van hen wordt op basis van hun specifieke talent ingezet op een van de opvangsoorten.

De bezetting overlapt elkaar soms en soms worden groepen ook samengevoegd. Doordat de bezetting door dezelfde mensen wordt ingevuld zijn de pedagogisch medewerksters voor alle kinderen vertrouwde gezichten en kennen de pedagogisch medewerksters alle kinderen. Alle kinderen voelen zich hierdoor gezien en veilig.

Naast de groepsleiding van de basisgroep, leren de kinderen ook de andere groepsleiding en andere kinderen op het kindercentrum kennen, o.a. doordat activiteiten gezamenlijk worden georganiseerd (bijvoorbeeld activiteiten binnen een thema) of activiteiten voor het hele IKC (Sinterklaas, Kerst of een feestelijke afsluiting van het jaar).

Een mentor voor elk kind

In onderling overleg bepalen de medewerksters binnen het team wie de mentor wordt van elk kind in de groep. In principe wordt de pedagogisch medewerkster bij wie het kind de meeste tijd in de groep is mentor. De mentor is verantwoordelijk voor de overdracht van gegevens, de communicatie naar ouders en leerkrachten. Zij kent haar mentorkind en de ouders. Zij weet op welke wijze de emotionele veiligheid gewaarborgd blijft wanneer dit kind de basisgroep voor andere activiteiten verlaat.

Wanneer ouders hun kind hebben aangemeld neemt de toekomstige mentor van het kind het initiatief voor een kennismakingsgesprek. In dit gesprek geeft de pedagogisch medewerkster aan dat zij de mentor wordt en dat ouders bij haar terecht kunnen wanneer zij vragen hebben over de voortgang op de bso. De mentor vertelt ook aan haar toekomstige mentorkind dat zij de mentor van hem of haar wordt. De mentor neemt het initiatief en nodigt ouders uit voor een voortgangsgesprek. Ouders kunnen aangeven of zij hier gebruik van willen maken.

Samenvoeging groepen op een IKC

Op momenten dat er nog maar weinig kinderen in de peuter- en/of bso-groep aanwezig zijn, willen we de kinderen zoveel mogelijk samen laten spelen. Hierbij zorgen we er uiteraard voor dat er geen onveilige situaties ontstaan voor de allerkleinsten. Onveilig spelmateriaal blijft bijvoorbeeld in de kast. We spreken met de kinderen van de bso af welke gedragsregels we hanteren, gebaseerd op de afspraken die binnen het IKC gelden en waar de schoolkinderen en peuters nu ook al mee bekend zijn. (Woordgebruik, met respect met elkaar omgaan, rekening houden met elkaar.) Samen met de bso-kinderen overleggen we wat zij leuk vinden om te doen als zij onder toezicht van de pedagogisch medewerkster van de peutergroep hun dag afmaken (buitenspelen met toezicht vanuit de peutergroep, spelen op het onderbouwplein of in de speelzaal, enz.) Hiervoor stellen de pedagogisch medewerksters samen met de kinderen huisregels op.

Bij het inplannen van pedagogisch medewerksters op de groep wordt rekening gehouden met de gemengde samenstelling door bijvoorbeeld 1 pedagogisch medewerker van de peutergroep in te roosteren en 1 pedagogisch medewerker van de bso.

Bij samenvoeging van de stamgroep met de bso bereiden we de kinderen op de stamgroep voor op wat komen gaat ('wij krijgen dadelijk bezoek', wie komt er, wat gaan we doen...) Indien nodig ondersteunen we dit visueel door een extra pictogram te gebruiken.

Het kan ook voorkomen dat een pedagogisch medewerkster met een deel van de oudste peuters voor activiteiten gebruik maakt van de bso-ruimte en/of samen met de jongste bso-kinderen een activiteit uitvoert. Hierdoor kunnen de oudste peuters die bijna naar de basisschool doorstromen en gebruik gaan maken van de bso alvast aan de groep, ruimte en de pedagogisch medewerkster van de bso wennen.

In alle voorkomende situaties wordt de leidster-kind-ratio gehanteerd.

Beroepskracht-kind-ratio

Voor een goede verdeling van de beroepskracht-kind-ratio hanteren we de rekentool zoals die te vinden is op de site van de Rijksoverheid en beschreven in bijlage 14.

3-uurs regeling

Afwijking van de beroepskracht-kind-ratio wordt in samenspraak met team en ouders op locatie bepaald en kan bij de roosteraar van de locatie worden opgevraagd. Op locaties waar deze samenspraak nog niet is afgerond maakt De Linge geen gebruik van de afwijkingsregeling. In het veiligheidsbeleid van kinderopvang De Linge staat de achterwachtregeling verder beschreven.

Wennen

Om kinderen te ondersteunen bij het wennen aan de nieuwe groep, nieuwe kinderen en een nieuwe pedagogisch medewerkster organiseren we binnen het IKC structureel activiteiten met kinderen in de verschillende leeftijdsfasen en/of groepen. In bijlage 15 staat beschreven hoe we omgaan met wennen.

3. Het stimuleren van ontwikkeling van de persoonlijke competentie

We vinden het belangrijk om kinderen uit te dagen en te stimuleren om hun eigen mogelijkheden te leren kennen (hun persoonlijkheid te ontwikkelen) en zich breed te ontwikkelen (hun talenten te ontdekken en ontwikkelen).

Bij het ontwikkelen van de persoonlijkheid gaat het over steeds meer zelfstandig kunnen zijn, zelfvertrouwen ontwikkelen en frustratietolerantie (tegen een stootje kunnen). Het betekent ook een eigen identiteit ontwikkelen en steeds beter weten wat je wilt en wat je wel en niet goed kunt. Talentontwikkeling kan plaatsvinden op allerlei terreinen: intellectueel, lichamenlijk en creatief.

Elk kind heeft een eigen karakter, eigen mogelijkheden. Ieder kind ontwikkelt zich in een eigen tempo, op een eigen manier. Ieder kind heeft de 'drang' om zich te ontwikkelen. Wanneer een kind ergens aandacht voor heeft, leert het spelenderwijs en met veel plezier. Dit betekent voor ons dat wij elk kind moeten leren kennen, goed moeten kijken naar de leefwereld van een kind, waar het behoefte aan heeft, waar het mee bezig is, en welke betekenis dit voor het kind heeft. Het initiatief van kinderen, de keuzes die zij maken, vinden wij erg belangrijk. Wij proberen hier waar mogelijk op in te spelen.

Een breed aanbod aan materialen en activiteiten

Kinderen die naar de bso komen zijn erg verschillend qua leeftijd, aard en achtergrond. Een kind van vier verschilt van een kind van tien. Bovendien zijn er grote verschillen tussen leeftijdsgenoten. De meeste jongere kinderen hebben behoefte aan structuur en rust, een plek waar ze rustig kunnen bijkomen van de inspanning op school. Naarmate de kinderen ouder worden, lopen de individuele behoeftes van de kinderen meer uiteen. Ook hun leefmilieu breidt steeds verder uit. Kinderen gaan niet alleen naar de basisschool en buitenschoolse opvang, maar ook naar de sportclub, toneel, ballet, muziek etc. In ons aanbod proberen we hierop in te spelen.

Uitdaging wordt geboden met behulp van de omgeving (materialen, ruimtes, inrichting) en activiteiten. Bij het vormgeven van deze uitdaging staat het feit dat de bso 'vrije tijd' is, centraal. Een kind moet op de bso kunnen doen waar het zin in heeft. We streven hierbij naar een goede balans tussen georganiseerde activiteiten en vrij spelen. Te veel nadruk op georganiseerde activiteiten betekent dat een kind niet leert om zelf keuzes te maken, zichzelf bezig te houden. Anderzijds is een aanbod van uitsluitend vrij spel te weinig uitdagend voor de meeste kinderen. Zij willen graag iets nieuws leren of hun (sportieve) vaardigheden oefenen.

We bieden steeds vaker activiteiten aan samen met anderen: bijv. met Stichting Welzijn Lingewaard, sportverenigingen of andere instellingen in de kern. Of het lukt om dit aanbod op een bso te realiseren en hoe dit aanbod eruitziet, is afhankelijk van de belangstelling van kinderen en ouders en van praktische mogelijkheden zoals vervoer.

Maar ook in de samenwerking met de bibliotheek en de naschoolse activiteiten creëren we een veelzijdig en aantrekkelijk aanbod. Naast de behoeften en interesses van kinderen, kunnen ook wensen van ouders een rol spelen bij de activiteiten die worden geboden.

In deze tekst wordt soms gesproken over 'jongere' of 'oudere' kinderen. Heel globaal ligt de grens tussen 'jonger' en 'ouder' bij kinderen van een jaar of zeven, acht. Een strikte leeftijdsgrens is niet te geven, aangezien er op de bso-leeftijd grote verschillen kunnen bestaan tussen leeftijdsgenoten. Waar mogelijk werken we op de bso met leeftijdsgroepen. De omvang van de bso, de leeftijdsopbouw en de accommodatie bepalen de mogelijkheden hiertoe.

De rol van de pedagogisch medewerkers

Onze pedagogisch medewerkers hebben een belangrijke rol als het gaat om het stimuleren en uitdagen van de kinderen.

- Bij het aanbieden van materialen, inrichting van de ruimte en het aanbieden van activiteiten, aansluitend bij de leeftijd en de interesse van de kinderen van de groep.
- Bij het stimuleren van samenspel van kinderen van een bepaalde leeftijd, interesse of ontwikkelingsniveau.
- In de interactie met de kinderen. De pedagogisch medewerkster weet het groepsproces en de activiteiten zo te organiseren dat iedereen aan bod komt. Ze zien wanneer ze een kind de ruimte kunnen geven of hulp bij het deelnemen aan een nieuwe activiteit.

Inrichting

De ruimtes zijn zo ingericht dat er aparte plekken zijn voor de verschillende activiteiten zodat kinderen de mogelijkheid hebben om zich terug te trekken en ongestoord hun gang te gaan. Ook onze buitenruimtes zijn zo ingericht dat kinderen van verschillende leeftijden en ontwikkelingsgebieden aan bod komen. Vrijwel in alle buitenruimtes is er ruimte om je terug te trekken, om te klimmen, om te voetballen en een zandbak.

In bijlage 3 staan praktijkvoorbeelden beschreven hoe wij de ontwikkeling van de sociale competenties bevorderen. Ook is beschreven waar het brede aanbod uit bestaat, voorbeelden van de rol van de pedagogisch medewerkster en waar bij de inrichting rekening is gehouden.

4. Het stimuleren van de sociale competenties.

Sociale competenties ontstaan in relatie met andere mensen en in allerlei verschillende sociale situaties. In een groep leeftijdsgenoten, tijdens een georganiseerde activiteit of tijdens vrij spel. Kinderen maken daarin eigen keuzes: met wie wil ik spelen, wat ga ik doen, wat doe ik wanneer mijn vriendje iets anders wil dan ik. Op de buitenschoolse opvang vraagt dit andere sociale vaardigheden dan op school. Daar bepaalt de leerkracht in veel situaties wie er met elkaar werken aan een opdracht. Op de buitenschoolse opvang is er voor kinderen meer ruimte om keuzes te maken met welke kinderen ze willen omgaan en bij welke activiteiten.

De rol van de pedagogisch medewerkster

De pedagogisch medewerkers zijn een rolmodel voor de kinderen in de manier waarop zij zich gedragen.

- De manier van steun bieden, troosten
- De manier van communiceren met kinderen en ouders
- De inbreng bij de begeleiding van het spel: het verrijken van de spelmogelijkheden of hanteren van spelregels
- De manier waarop zij handelen in conflictsituaties of pestgedrag.

Belangrijke aspecten bij het stimuleren van de sociale competenties:

- Kinderen leren om te gaan en samen te werken met anderen:

Contacten tussen kinderen zijn vanzelfsprekend in een kindercentrum. Kinderen hebben er speelgenootjes en kunnen er sociale vaardigheden opdoen. Kinderen leren zich in een ander verplaatsen, met elkaar communiceren, samenwerken, anderen helpen, voor zichzelf opkomen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid. We stimuleren dit waar mogelijk.

- Kinderen maken onderdeel uit van een groep:

Kinderen die naar een buitenschoolse opvang komen, maken onderdeel uit van een groep. In een groep zijn de verhoudingen tussen volwassenen en kinderen anders dan in een gezin. Alleen al door het feit dat er (veel) meer kinderen zijn, liggen de verhoudingen anders. Volwassenen zijn op een afstand aanwezig en de onderlinge relaties tussen kinderen nemen een belangrijke plaats in.

Op een bso kunnen de kinderen een groot deel van de tijd eigen keuzes maken, hun eigen gang gaan; bso-tijd is immers vrije tijd. Er wordt veel aandacht besteed aan het scheppen van een gezellige sfeer en een gevoel van gezamenlijkheid. Zo wordt er op de meeste bso's na schooltijd aan het begin van de bso-middag gezamenlijk iets gedronken en even bijgepraat, verjaardagen worden, als een kind dit wil, feestelijk gevierd, net zoals andere groepsrituelen. Regelmatig vindt er een feestje of andere gezellige activiteit plaats.

- Kinderen leren om te gaan met behoeften en belangen van anderen:

Kinderen leren dat de wereld niet alleen om zijn of haar individu draait. De groep stelt ook beperkingen aan kinderen, ze lopen tegen grenzen aan.

In een groep moet evenwicht zijn tussen 'op jezelf zijn' en 'samenzijn', tussen 'er zijn' en 'meedoen', tussen alleen en samen bezig zijn. Kinderen hebben soms behoefte om alleen te spelen, zich op een rustig plekje terug te trekken uit de groep, naar anderen te kijken of een beetje te dromen. Dit is prima. Kinderen kunnen hun eigen gang gaan, terwijl ze tegelijkertijd deel uit blijven maken van de groep.

- Kinderen hebben de behoefte om als volwaardig lid van de groep geaccepteerd te worden:

Op zijn/ haar niveau voelt het kind zich betrokken bij dingen die in de groep gebeuren. Kinderen kunnen steun ervaren van andere kinderen. Ze kunnen elkaar aandacht geven, elkaar bevestigen, genegenheid tonen voor elkaar, voor elkaar zorgen. We stimuleren dit gedrag en geven hen de ruimte bij hun pogingen om dit te ontwikkelen.

- Kinderen leren zorg te hebben voor het reilen en zeilen in de groep:

Door kinderen binnen hun mogelijkheden verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep, het welzijn van elkaar, en voor de klusjes die binnen een groep moeten gebeuren, ervaren ze dat ze belangrijk zijn en bij de groep horen. Dit houdt ook in dat de pedagogisch medewerkers samen met de kinderen bespreken hoe het loopt op de groep, wat de knelpunten zijn, hoe deze opgelost kunnen worden, etc. Bij jongere kinderen betreft dit de bespreking van meer concrete onderwerpen. Oudere kinderen krijgen meer ruimte om over de oorzaak van een probleem te brainstormen en hier een oplossing voor te vinden.

5. Het overdragen van waarden en normen

Wat zijn waarden en normen?

Een morele waarde is een na te streven 'kwaliteit' die we van belang vinden voor een goede en gelukkige samenleving. Bijvoorbeeld eerlijkheid, behulpzaamheid of betrouwbaarheid. Normen zijn gedragsregels die waarden zichtbaar maken. Door je aan normen te houden, laat je waarden zien. Zonder onderliggende waarden hebben normen in feite geen betekenis. Daarnaast zijn er omgangsvormen die (een groot deel van) de 'gemeenschap' belangrijk vindt, zoals groeten bij binnenkomst en niet met je handen eten.

Morele ontwikkeling

Het je eigen maken van waarden en normen, de morele ontwikkeling, is onlosmakelijk verbonden met de rest van de ontwikkeling van kinderen. Dit betekent dat dit onderdeel van het pedagogisch beleid niet los kan worden gezien van de andere onderdelen. De morele ontwikkeling begint met het aangaan van een band met opvoeders, zoals groepsleiding of gastouders, en met andere kinderen. Het gevoel van gezamenlijkheid, het zich prettig voelen in relaties met anderen is de eerste aanzet. Het goed hebben met elkaar in de vorm van rituelen, troosten en aanvoelen, is de basis van waarden en normen. Want als je niet geïnteresseerd bent in de ander en je daarmee verbonden voelt, is deze basis er niet.

Jonge kinderen willen er graag bij horen en verlangen naar goedkeuring. Ze zijn ontvankelijk voor regels en gezamenlijke rituelen. Ze leren gehoorzamen en ook om zichzelf te gehoorzamen. Dat laatste wil zeggen dat ze minder impulsief worden. Ze leren competenties om:

- **Emoties op een acceptabele manier te uiten.** Het te zeggen in plaats van te slaan en te schoppen.
- **Te beseffen dat het eigen handelen iets teweeg kan brengen in de wereld;** dat het kind iemand blij kan maken of pijn kan doen.
- **Verantwoordelijkheid en schuldbesef te tonen.** Na een ruzie wil het kind het goedmaken. Het kind wil graag een taakje voor de pedagogisch medewerker doen.
- **Te gehoorzamen en goede manieren te laten zien.** Het kind kan aanwijzingen van de pedagogisch medewerkers opvolgen en luisteren. Het kind kan rituelen opvolgen als handen wassen, vieze schoenen uittrekken, gezicht schoonmaken na het eten, groeten bij weggaan en binnenkomen.
- **Voor zichzelf op te komen.** Als het kind onheus behandeld is, kan het dat zeggen en duidelijk maken. Het kind zegt als hij of zij iets graag wil.
- **Morele gevoelens te uiten** als trots, schuld en schaamte. Als het kind iets fout of goed heeft gedaan, is dat duidelijk of laat hij of zij dat duidelijk zien in lichaamstaal. Het kind kan het ook zeggen met woorden.
- **Respect te hebben voor diversiteit.** Het kind weet dat niet alle kinderen hetzelfde zijn. Dat sommige kinderen meer en anderen minder kunnen. Dat sommige kinderen een andere taal spreken en ander voedsel eten.

We vinden het belangrijk dat een kind leert eigen behoeftes en emoties te herkennen en verwoorden. We vinden het belangrijk dat het eigen keuzes leert maken, zelfvertrouwen ontwikkelt en op een goede manier voor zichzelf leert op te komen. De pedagogisch medewerkster heeft er aandacht voor hoe elk kind hiermee omgaat/om kan gaan en ondersteunt en stimuleert waar mogelijk. (Zie de hoofdstukken over emotionele veiligheid, het stimuleren van de persoonlijke en sociale competentie).

We vinden het belangrijk dat een kind zich waarden, normen en gebruikelijke omgangsvormen eigen maakt, zodat het onderdeel is van de gemeenschap waarin het leeft.

Voor het overdragen van waarden en normen is het belangrijk dat we zelf het goede voorbeeld geven. Dit geldt voor zowel gedragsregels ('je mag iemand niet uitschelden') als voor omgangsvormen (bv. afscheid nemen als je weggaat).

We hanteren gedragsregels zo consequent mogelijk (zie ook de paragraaf over het bieden van veiligheid en structuur in hoofdstuk 2).

Hoe we waarden en normen op de groep overdragen staat in bijlage 5 aan de hand van praktijkvoorbeelden beschreven.

6. Bijlagen

Bijlage 1: Achtergrondinformatie Visie op Pedagogisch klimaat.

De pijlers van onze kernwaarden zijn gebaseerd op de uitgangspunten van onderstaande pedagogen.

Korczak

Janusz Korczak schreef in 1920 zijn belangrijkste werk: **Hoe houd je van een kind**. Het is te beschouwen als een van de belangrijkste pedagogische boeken van de twintigste eeuw. Zijn pedagogische missie was: *“Leren samenleven met mensen die niet zo zijn als jij en die je niet hebt uitgekozen”*.

De vier belangrijkste thema's in zijn *‘pedagogiek van het respect’* zijn:

- Kinderparticipatie
- Respect voor kinderen
- Rechtvaardigheid
- Dialoog

Gordon

Thomas Gordon ontwikkelde in de jaren '60 de Gordon-methode. Hij werd wereldberoemd met zijn boek "Luisteren naar kinderen". Daarin laat hij een methode zien om de opvoedingsstijl en de relatie tussen volwassenen en kinderen op te bouwen en te verbeteren. De Gordon-methode wil dat iedereen zichzelf kan zijn en zijn verantwoordelijkheid neemt en dat je hierbij rekening houdt met de ander. Hij past deze methode later ook toe bij verschillende kinderdagverblijven en het onderwijs.

Kenmerken van de Gordon - methode

- Zó luisteren dat kinderen zich begrepen voelen.
- Zó praten dat kinderen je ook begrijpen
- Zó conflicten oplossen dat niemand verliest
- Zó afspraken maken dat iedereen zich eraan houdt

Onderdelen van het communicatiemodel:

- Het gedragsraam is een hulpmiddel om te ontdekken wie er nu werkelijk een probleem heeft.
- Actief luisteren. Vaak is het moeilijk voor volwassenen om te begrijpen wat kinderen willen. Door actief te luisteren is het mogelijk erachter te komen waar het probleem ligt. Door vervolgens het probleem, de behoefte en het gevoel van het kind te verwoorden, voelt het kind zich begrepen. Deze manier van communicatie zorgt voor respect voor elkaar. Herhalen van wat gezegd is en checken of dat klopt zijn wezenlijke onderdelen van deze vorm van communicatie.
- Ik-boodschappen.
Soms botst het gedrag van het kind met de eigen behoefte van de volwassene. Door gebruik te maken van de “ik-boodschap” blijft het probleem bij de volwassene zelf. Voorbeelden kunnen zijn: “Ik vind het vervelend wanneer jij...”, in plaats van “jij doet”.
- Overschakelen.
In heftige situaties kan de volwassene overschakelen van actief luisteren naar de ik-boodschappen. Zo is het in heftige situaties makkelijker te schakelen tussen jezelf en de ander.

- Conflicten oplossen.

Met de “Geen verlies methode” is het mogelijk samen te zoeken naar een oplossing. Je bepaalt samen wat het conflict is en welke oplossingen er zijn. Wat is de beste oplossing en hoe moet deze uitgevoerd worden? Zowel waarde-conflicten als behoefte-conflicten zijn op te lossen

Reggio Emilia

Loris Malaguzzi (1920-1994) was een Italiaanse filosoof en is de grondlegger van deze werkwijze. De Reggio Emilia- benadering is de pedagogiek van het luisteren. Alles is vooral gericht op communicatie. Kinderen kunnen zich uitdrukken op honderd manieren en in honderd talen. Aan ons de taak om dat verstaan. Vooral jonge kinderen kunnen zich nog niet uitdrukken in gesproken of geschreven taal, maar wel via dans, muziek, tekenen, kleien, beweging of geluid. Kinderen kunnen veel meer dan wij denken en ieder kind is uniek.

We moeten eerst leren kijken naar het kind, een band opbouwen, voordat we het kind leren kennen.

Een kind is omgeven door drie pedagogen:

1e pedagoog: Kinderen leren ontzettend veel van elkaar.

2e pedagoog: Volwassenen, ouders, leidsters, kunstenaars, docenten.

3e Pedagoog: Omgeving: De ruimte wordt gebruikt als derde pedagoog.

Bijlage 2: Het bieden van fysieke en emotionele veiligheid – uitwerking in praktijkvoorbeelden.

Wij vinden het belangrijk dat een kind zich geaccepteerd en gewaardeerd voelt:

- Elk kind is van harte welkom op de bso. We vinden het fijn als het er is en we laten dit duidelijk merken. (We begroeten elk kind bij binnenkomst. We zeggen dat het fijn is dat hij er is. En we nemen afscheid als het kind vertrekt.
- We nemen de tijd voor individuele gesprekje met kinderen, of met een klein groepje. We vragen kinderen naar hun ervaringen en vragen door. We zijn werkelijk geïnteresseerd in wat het kind meemaakt en bezighoudt. Gesprekjes vinden plaats tijdens het drinken na schooltijd of tijdens activiteiten. We praten door over zaken die kinderen aangeven. Soms doen we dit meteen, soms komen we er op een rustig moment op terug.
- We zijn er op attent dat we alle kinderen zien en horen. Op elke bso vinden regelmatig kind besprekingen plaats. Op bso's waar met leeftijdsgroepen gewerkt wordt, wordt bij de overgang naar een nieuwe groep relevante informatie over het kind overgedragen.
- We houden rekening met verschillen in karakter en temperament. Een teruggetrokken kind wordt weliswaar gestimuleerd om zich te uiten, maar dit gebeurt niet geforceerd. Een druk kind wordt afgeremd, maar niet volledig ingeperkt.
- Emoties van kinderen mogen er zijn. Dit geldt niet alleen voor gevoelens zoals blijdschap, vriendschap en trots, maar ook voor verwarring, verlegenheid, boosheid, verdriet of teleurstelling. Er is ruimte voor het uiten van gevoelens, zolang een ander hier geen last van heeft. Is dit het geval, dan wordt samen gedacht over een meer acceptabele manier van uiten. We leren kinderen de zaken waarmee het kind zit onder woorden te brengen.
- We geven veel positieve aandacht en waardering. We benoemen dat het kind iets goed doet of bepaalde dingen goed kan. We geven complimentjes, bijv. als een kind een ander helpt, uit zichzelf opruimt, er leuk uit ziet.
- We knuffelen kinderen die daar behoefte aan hebben en stoeien.
- We besteden veel aandacht aan de ontwikkeling van sociale vaardigheden. We letten er op dat kinderen naar elkaar luisteren. Kinderen worden gestimuleerd om elkaar te helpen.
- We zijn er op attent dat kinderen niet worden buitengesloten van gesprek of spel. Pesten wordt meteen aangepakt. We stimuleren een 'groepsgevoel' door na schooltijd aan het begin van de bso-middag samen iets te drinken.
- We bieden kinderen een ontspannen sfeer. We maken samen plezier en grapjes, er is veel humor, die nooit ten koste van kinderen gaat. We organiseren feestjes en uitjes. We zorgen dat er ook rustige activiteiten gedaan kunnen worden. We lezen bijv. regelmatig voor.
- De kinderen worden betrokken bij de aankleding van de ruimte. Er wordt gebruik gemaakt van dingen die voor kinderen herkenbaar zijn of die kinderen hebben gemaakt. In de ruimte hangt of staat 'kinderkunst'. Er hangen posters van 'idolen' van de kinderen. Er zijn gezellige hoekjes, sfeervolle verlichting etc.

We vinden het belangrijk in te spelen op behoeften van kinderen:

- We zijn gericht op de belevingswereld van kinderen. We hebben oog voor zaken die voor het kind belangrijk zijn.
- We kijken en luisteren goed naar wat een kind ons te vertellen heeft, zowel verbaal als non-verbaal. Dit kijken en luisteren, doen we eigenlijk de hele dag door, het is de basis van ons pedagogisch handelen.
- Op moeilijke momenten zijn we vlak bij de kinderen. We nemen hier de tijd voor.

Een jong kind knuffelen en troosten we als het verdriet heeft. Als we zien dat een wat ouder kind iets dwarszit, kunnen we het kind even apart nemen. We vragen waar het kind behoefte aan heeft: wel of niet praten. Alleen zijn of juist niet, etc.

- We proberen op de behoeften en interesse van kinderen in te gaan. Kinderen van de BSO kunnen gebruik maken van de naschoolse activiteiten van ons IKC.
- We stimuleren kinderen om hun eigen mening te geven.
- Kinderen hebben inspraak. Er is bijv. inspraak over de inrichting, de aanschaf van spelmaterialen of over vakantie activiteiten. We vragen bijv: “Wat vinden jullie gezellig in de groep?” of “Wat zullen we doen om hier gezellig te maken?”
- Regels en afspraken worden vaak opgesteld in overleg met de kinderen. Afhankelijk van de veranderende behoefte van kinderen worden afspraken bijgesteld.
- Er zijn hoekjes waar de kinderen zich kunnen terugtrekken, alleen of met een stel anderen. Computerhoek, boekenhoek, poppenhoek, bouwhoek. Er is een aparte tienerruimte voor kinderen ouder dan 7 jaar. Op een bso heeft elk kind een eigen vakje, waar hij dingen in kan bewaren.
- We bieden activiteiten aan, maar kinderen kiezen zelf wat ze gaan doen, in welke ruimte van de bso en met welke kinderen. Kinderen kunnen in principe zelf de benodigde spullen uit de kasten pakken, maar potentieel gevaarlijke spullen, zoals een emailleerapparaat, worden alleen onder begeleiding gebruikt.
- Voor kinderen in de bso-leeftijd is het zelfstandig worden een belangrijke uitdaging. Wij proberen de kinderen hierin te ondersteunen en te stimuleren. Kinderen mogen dingen zelfstandig doen, in hun eigen tempo. We geven kinderen bepaalde verantwoordelijkheden, passend bij wat ze aan kunnen. Kinderen helpen bij huishoudelijke klusjes. Sommige kinderen mogen bijv. zelf de tijd in de gaten houden bij het buiten spelen.

We vinden het belangrijk dat een kind ritme en structuur ervaart:

Naast een gevoel van geborgenheid, hebben kinderen behoefte aan structuur en duidelijkheid.

Dit biedt houvast, voorspelbaarheid en het weten waar ze aan toe zijn. In deze zin is duidelijkheid heel belangrijk voor het gevoel van veiligheid van kinderen. We passen de structuur die we bieden aan:

- aan de behoefte van het kind
- de behoefte van de groep
- de situatie

Hieronder wordt uitgewerkt op welke manier we ritme en structuur bieden.

- Hoe jonger de bso-kinderen hoe meer structuur en vaste momenten we bieden. Onze BSO kent het gezamenlijk drinken en even bijpraten aan het begin van de bso-middag. En voor de jongsten fungeren groepsleiding en kinderen van de basisgroep als houvast. Alle kinderen worden aan het begin van de bso-middag begroet, ook de wat ouderen die daarna hun eigen gang willen gaan. Alle kinderen nemen afscheid als ze naar huis gaan. De verdere invulling van de activiteiten gebeurt in samenspraak met de kinderen omdat wij van mening zijn dat de buitenschoolse opvang van en voor de kinderen is. Voorbeelden van mogelijkheden: hebben ze zin in buitenspelen, dans of drama, creatieve activiteiten, rustige momenten zoals lezen of op de computer een spelletje doen. Een kind dat de bso bezoekt, heeft te maken met drie verschillende situaties: thuis, op school en op de bso. De overgang van de ene naar de andere situatie moet helder zijn en soepel verlopen. We vinden het daarom belangrijk de ruimtes in 1 gebouw onder te brengen.
- We maken gebruik van rituelen. We vieren bepaalde gebeurtenissen, zoals verjaardagen, of het afscheid van een kind, op een speciale manier. Het jarige kind mag bijv. op een speciale stoel zitten. Deze speciale manier hoort uitsluitend bij een bepaalde gebeurtenis en komt hierbij telkens terug. Dit zijn rituelen van een basisgroep of bso.

We vinden het belangrijk dat een kind weet welke regels en afspraken er op de bso gelden:

Dit is belangrijk voor een gevoel van houvast, het weten waar de grenzen liggen.

We doen dit op de volgende manier:

- We stemmen regels die gelden binnen een bso onderling af. Uiteraard gelden voor de jongere kinderen andere regels dan voor de oudere.
- We geven zelf het goede voorbeeld. Wanneer we een fout maken, geven we dit toe en verontschuldigen we ons.
- We bespreken geregeld met de kinderen de regels: op deze leeftijd gaat het niet alleen over de grens en de sanctie, maar vooral over het waarom van de regel. We proberen de regels situationeel te hanteren. Kinderen in de bso-leeftijd ontwikkelen een gevoel van rechtvaardigheid. Ieder kind vergt zijn eigen aanpak, leidsters spelen daar op in.
- Een kind dat we aanspreken op grensoverschrijdend gedrag, kijken we aan en spreken we rustig aan. Het ongewenste gedrag wordt benoemd en uitgelegd waarom dit ongewenst is. Bij een kind dat moeite heeft zich aan een afspraak te houden, helpen we bij het zoeken naar een oplossing. Een kind dat zich herhaalde malen bewust niet aan een belangrijke afspraak houdt, halen we kort uit de situatie. Daarna zoeken we met het kind naar een manier om het gewenste gedrag mogelijk te maken. We zorgen ervoor dat we het weer 'goed maken'.
- We vinden het belangrijk dat ouders op de hoogte zijn van de belangrijkste regels die voor de kinderen gelden. De regels en afspraken hebben vrijwel allemaal te maken met:
 - fysieke veiligheid en hygiëne,
 - respect voor zichzelf, voor elkaar en voor de omgeving,
 - het aanleren van de gebruikelijke omgangsvormen,
 - het handhaven van rust en een plezierige sfeer.

Regels worden geregeld besproken, ook met de kinderen. Nieuwe inzichten of een verandering in ruimte, materialen of groepsamenstelling kunnen aanpassing van regels nodig maken. In sommige gevallen is aanpassing van de situatie de beste oplossing. In onze visie vinden we het belangrijk dat er een goede afstemming is tussen leidsters en ouders om het welbevinden van de kinderen te behouden.

We vinden het belangrijk dat ook de ruimte voor een kind veilig en overzichtelijk is:

Dit draagt bij aan zijn gevoel van veiligheid. Bovendien is het een voorwaarde om in de ruimte zijn eigen weg te kunnen vinden. We doen dit door:

- We houden ons aan de GGD-eisen op het gebied van veiligheid en hygiëne.
- Er zijn vaste plekken voor activiteiten, er zijn ook plaatsen waar een kind zich kan terugtrekken.
- De inrichting wordt niet te vaak veranderd.
- Kinderen die tijdens vakantieopvang in een voor hen 'vreemde' bso-ruimte worden ontvangen, krijgen daar aan het begin van de dag een rondleiding.
- Kinderen hebben elk een eigen bakje waar ze hun eigen spullen kunnen bewaren.

De ruimtes waar de BSO gebruik van kan maken zijn:

- De BSO-ruimte is de startruimte waar kinderen na schooltijd ontvangen worden. Daar wordt iets gegeten en gedronken en is aandacht voor hoe het gegaan is op school. De pedagogisch medewerksters maken samen met de kinderen plannetjes/afspraken over de vervolgactiviteiten.
- De gymzaal: voor beweeg-, sport- en andere activiteiten om de motoriek te stimuleren. In de kwaliteitskaart en in de ruimte staan huisregels en afspraken opgenomen over de voorwaarden voor spelen onder en zonder toezicht.
- Het peutergroep lokaal voor de jonge kinderen op de BSO kan worden gebruikt om creatieve activiteiten te ontwikkelen: verven, kleuren, knippen, prikken, enz.
- De buitenruimtes: er zijn verschillende buitenruimtes op het IKC: soms gescheiden voor jongste en oudere kinderen, soms is er 'een ruimte met verschillende leeftijdshoeken.
- Indien slechts één pedagogisch medewerkster aanwezig is en kinderen verschillende activiteiten willen uitvoeren worden er afspraken met de kinderen gemaakt over hoe lang ze alleen mogen spelen en wat wel en niet is toegestaan. Soms worden aanwezige leerkrachten ingeschakeld bij

het toezicht houden. Hierbij zijn de afspraken en regels zoals omschreven in de kwaliteitskaart van toepassing.

We vinden een goed contact met ouders belangrijk:

We vinden het belangrijk dat ouders op de hoogte zijn van hoe het op de bso toegaat en hoe het kind zich hier gedraagt. De mentor van het kind speelt hierin een belangrijke rol. Deze is het eerste aanspreekpunt voor ouders.

We communiceren hierover tijdens de haal- en of brengmomenten waarin de pedagogisch medewerkster de ouder spreekt. Ook worden de ouders via mail en nieuwsbrief over ontwikkelingen op de bso geïnformeerd. Ouders worden door de mentor uitgenodigd voor een intakegesprek voor kennismaking en rondleiding. In dit gesprek kunnen ook eventuele bijzonderheden uitgewisseld worden waar we op de bso rekening mee kunnen houden.

Gedurende de periode dat het kind op de bso is nodigt de mentor minimaal jaarlijks de ouders uit voor een voortgangsgesprek. Ouders maken zelf de keuze of ze hiervan gebruik maken. Naar behoefte van pedagogisch medewerkster of ouder kunnen deze gesprekken ook vaker plaatsvinden.

Zie verder bijlage 16: Volgen van de ontwikkeling.

Bijlage 3: Het stimuleren van de persoonlijke competentie – uitwerking in praktijkvoorbeelden

Voorbeelden van de rol van de pedagogisch medewerkster bij het stimuleren van de persoonlijke competenties van het kind:

- Door zelf mee te spelen kun je het spel een andere wending geven/verbreden.
- Door zelf met materialen aan de slag te gaan en te praten over wat we doen.
- Door bijvoorbeeld het aanbieden van materiaal kun je kinderen stimuleren een bepaald element verder uit te diepen.
- Door vragen te stellen over het materiaal, zoals “Hoe ziet het eruit?” en “Wat kun je ermee doen?”
- Door het kind uit te dagen iets nieuws te proberen of het op een andere manier te doen. Bijvoorbeeld: “Als je het nu eens zo probeert, wat gebeurt er dan...?. Als we dit er nu eens bij pakken.
- Door de ervaringen of capaciteiten van een kind te benoemen (“Dat voelt lekker zacht!” Of: “Hè, wat gebeurt er nu? De auto rolt naar beneden!”) en de pogingen van het kind aan te moedigen (“Wat kun jij dat goed!”) stimuleren we het kind om zijn ervaringen uit te breiden en nieuwe dingen te blijven proberen.
- Door informatie of uitleg te geven: beknopt en duidelijk en afgestemd op het niveau en de activiteit van het kind/ de kinderen.
- Als kinderen niet uit zichzelf gaan spelen zal de pedagogisch medewerker een kind of een groepje kinderen uitlokken om met iets te gaan spelen. Dit kan bijvoorbeeld door zelf iets te gaan doen en de kinderen hierbij te betrekken.

Voor het ontwikkelen van de persoonlijke competenties is het belangrijk een evenwicht te vinden tussen het bieden van uitdaging en fysieke veiligheid.

Het bieden van uitdaging lijkt soms in conflict te zijn met fysieke veiligheid. Met dit dilemma gaan we op de volgende manier om.

Fysieke veiligheid vinden we zeer belangrijk. Maar er zijn verschillende soorten fysieke veiligheid. Je hebt ‘grote veiligheid’ die beschermt tegen brand en dood; ‘middelveiligheid’ die beschermt tegen ongelukken als benen breken en ten slotte ‘kleine veiligheid’ die beschermt tegen builen en schrammen. Bescherming tegen risico’s die vallen in de categorie ‘grote en middelveiligheid’ vinden we noodzakelijk.

Bescherming tegen risico’s in de categorie ‘kleine veiligheid’ ligt genuanceerder. Kinderen leren via eigen ervaringen de wereld om hen heen ontdekken. Spelen en ontwikkelen houdt ruimte in, de wereld ontdekken, mogelijkheden uitproberen, grenzen verkennen, leren met vallen en opstaan. Zo ervaren ze wat ze kunnen en wat nog niet, wat meer risico’s met zich meebrengt en waar ze dus extra goed op moeten letten of moeten leren voordat het goed gaat. In een te beschermde omgeving leren kinderen hun veiligheidssysteem niet ontwikkelen. Juist het overwinnen van kleine onveiligheid geeft een gevoel van zelfverzekerdheid.

We bieden kinderen de gelegenheid om de eigen mogelijkheden te leren kennen en zich breed te ontplooien:

Hierbij gaan we uit van de interesse en behoeften van de kinderen, soms van ouders. Activiteiten kunnen ook ontstaan vanuit het initiatief van kinderen of voortkomen uit gebeurtenissen in de groep of in de omgeving zoals bijvoorbeeld de geboorte van een broertje of zusje. Het belangrijkste doel van de activiteiten is dat kinderen er plezier aan beleven.

Tegelijkertijd kan het voor de kinderen een kennismaking met nieuwe materialen, technieken of activiteiten zijn. Door het doen van activiteiten, worden de kinderen over de ruimte(n) gespreid. Hierdoor ontstaat rust. Soms werken we themagericht. Een thema hangt zoveel mogelijk samen met

de schoolse vieringen, zoals Sinterklaas, Kerstmis, Pasen etc. Voorbeelden: op allerlei manieren regelmatig aandacht besteden aan vieringen van over de hele wereld. Andere voorbeelden: het samen werken aan een musical, videofilm, krant, circus, etc.

Kinderen bepalen zelf hun bezigheden. Elk kind heeft z'n eigen persoonlijkheid en interesses. Het ene kind is bijv. meer cognitief gericht, het andere kind meer praktisch gericht. We gaan hierin zo veel mogelijk mee.

Wij zorgen ervoor dat de voorwaarden in orde zijn, dat bijv. het juiste materiaal aanwezig is en dat kinderen weten hoe ze dit kunnen gebruiken. Bemoeienis van groepsleiding is vaak niet nodig, kan zelfs verstorend werken. Groepsleiding kijkt hoe het loopt en geeft indien nodig of gewenst een nieuwe impuls. Kinderen geven vaak zelf aan of ze het wel alleen kunnen of het fijn vinden als er bij komt zitten en meedoet.

Door interesse te tonen voor de ervaringen van een kind en door pogingen van het kind aan te moedigen, stimuleren we het kind om zijn ervaringen uit te breiden en nieuwe dingen te blijven proberen. We proberen de activiteiten van kinderen niet abrupt te onderbreken. Als de activiteit van een kind onderbroken moet worden, bereiden we het kind daarop voor: "Het is bijna kwart over vijf, je kunt dus nog even buiten spelen, maar ruim zo meteen alvast de spullen op".

Wanneer dit praktisch haalbaar is, mogen kinderen werkstukken laten staan. Het geeft ze de gelegenheid gedurende langere tijd met een knutselwerkstuk of bouwwerk (trein, knex, etc.) bezig te zijn.

Hoe ouder een kind is, hoe groter de behoefte om zelf te kunnen bepalen wat het doet. We gaan hier zoveel mogelijk in mee. Hoe ouder en zelfstandiger een kind wordt, hoe meer ruimte het krijgt. Uiteraard verwachten we wel dat ook een ouder kind zich houdt aan de regels van de bso.

Kinderen zijn niet altijd even actief. Soms is een kind moe, of heeft de behoefte om te hangen en alleen te kijken. Een kind krijgt hiervoor de ruimte.

Als een kind opvallend gedrag vertoont, proberen we erachter te komen wat er aan de hand is. Bijv. door extra goed naar het kind te kijken, met hem te praten etc. Als we ons zorgen maken over de ontwikkeling van een kind zullen we het doelbewust stimuleren. Dit gebeurt zoveel mogelijk in overleg met ouders. Zo zijn er af en toe kinderen die structureel niet tot bezigheden komen. Groepsleiding probeert een dergelijk kind uit te dagen mee te doen met een activiteit. Hoe dit gebeurt, is beschreven in het hoofdstuk over sociale competentie.

Materialen en activiteiten

We letten erop dat de materialen en activiteiten die we aanbieden, aangepast zijn aan de leefwereld, belangstelling en het niveau van de kinderen.

Omdat de kinderen zich blijven ontwikkelen en hun belangstelling regelmatig wisselt, kijken we telkens opnieuw kritisch naar wat we in huis hebben. Indien nodig passen we dit aan. Ook trends spelen een rol bij de aanschaf van materiaal. De materialen hebben betrekking op de verschillende ontwikkelingsgebieden: de lichamelijke-, verstandelijke-, taal-, creatieve-, emotionele- en sociale ontwikkeling.

De ontwikkelingsgebieden zijn in de praktijk nauw met elkaar verbonden. Een scheiding hierin maken is per definitie kunstmatig. Om toch een indruk te geven van de materialen die we gebruiken en de activiteiten we met de kinderen doen, volgen hieronder een aantal voorbeelden van materialen en activiteiten en hoe wij hier mee omgaan.

Motorische ontwikkeling: Kinderen kunnen buiten, of eventueel in een gymzaal, rennen, voetballen, springen, schommelen, klimmen, balanceren, tafeltennissen, hutten bouwen, etc.

Materialen: bewegingsmateriaal, constructiemateriaal, klimtoestellen, matrassen, kussens, etc.

Behalve activiteiten die een beroep doen op de grove motoriek, kunnen kinderen ook kiezen voor activiteiten waarbij de fijne motoriek aan bod komt: weven, kleien, naaien, tekenen, kralen rijgen, etc.

Bij veel activiteiten zullen kinderen de mogelijkheden van hun eigen lijf ontdekken en maken ze lichamelijk contact met andere kinderen (bijv. bij het stoeien). Belangrijk hierbij is dat kinderen hun eigen grenzen ontdekken en grenzen van anderen leren respecteren.

Fantasie en rollenspel: Voor jonge kinderen is fantasie- en rollenspel belangrijk. Materialen die hiervoor kunnen worden gebruikt zijn poppenhoek, keukentje, winkeltje, garage, auto's bouw materiaal, kussens, lappen, verkleedkleden, podium, schmink, muziek, etc.

Taal: Op allerlei momenten zijn kinderen op de bso bezig met de ontwikkeling van taal: tijdens het (voor)lezen, tijdens poppen(kast)spel of toneelspel, tijdens het zingen, tijdens kringgesprekken, etc. Al doende leren kinderen om te gaan met regels die van belang zijn voor de communicatie en de omgang met elkaar, zoals het naar elkaar luisteren en open staan voor een andere mening. Naast gesproken taal worden kinderen ook vertrouwd met lichaamstaal en de regels hierbij, bijvoorbeeld je boosheid niet afreageren op andere kinderen.

Materialen die specifiek de taalontwikkeling van kinderen stimuleren zijn boeken en gezelschapsspelletjes.

Creatieve ontwikkeling: We vinden het van belang dat kinderen kennis kunnen maken met zoveel mogelijk verschillende (knutsel)materialen, omdat dit hun fantasie en creatieve mogelijkheden stimuleert. Kinderen kunnen er zelf voor kiezen om bijv. met verf en tekenmateriaal of met hout aan de slag te gaan. Als kinderen niet bekend zijn met de mogelijkheden van materialen, wijzen we ze hierop door bijvoorbeeld mee te spelen en deze mogelijkheden te laten zien of vragen te stellen op welke ideeën ze hebben om andere mogelijkheden toe te passen. Er wordt een beroep gedaan op de eigen fantasie, op een eigen manier van omgaan van denken in het omgaan met de materialen.

Aanbod tijdens vakantieperiodes

Het aanbod tijdens de vakantieperiodes heeft een ander karakter dan tijdens de schoolweken.

De kinderen komen hele dagen naar de bso. Dit zijn intensieve dagen. Voordat de vakantieopvang plaatsvindt, wordt een vakantieprogramma samengesteld. Plezier is de meest voor de hand liggende doelstelling. In overleg met de kinderen bepalen we wat er gebeurt. Ook hierbij proberen we zo goed mogelijk aan te sluiten bij behoeftes, aard en belangstelling van de kinderen.

Tijdens vakanties worden soms uitstapjes gemaakt. Deze kunnen gericht zijn op een bepaalde leeftijdsgroep, op kinderen die zin hebben om mee te gaan of op alle kinderen van de bso.

Voorbeelden van uitstapjes:

- Naar de speeltuin
- Struinen in de natuur (park, polder, dijkmagazijn zijn voorbeelden en die per kern verschillend zijn)
- Speurtocht
- Bioscoop
- Op bezoek bij een andere bso van De Linge

Kinderen leren hun eigen keuzes maken en verantwoordelijk en zelfstandig te zijn:

We leren kinderen keuzes maken. Op de bso mogen kinderen kiezen wat ze willen doen en met wie ze willen spelen. Of ze naar buiten willen of dat ze liever binnen blijven spelen. Of ze in hun eentje willen spelen of met een of meer andere kinderen. Of ze willen gaan lego-en of meedoen met het voetballen. Voor kinderen die het lastig vinden om te kiezen, maken we de keuze gemakkelijker. We laten hen kiezen uit een beperkt aantal mogelijkheden.

We verwachten dat kinderen helpen bij taken, zoals tafeldekken en afruimen, fruit en koekjes uitdelen, opruimen, etc. We bieden een uitnodigende omgeving: bijna alle materialen worden door de kinderen zelf gepakt. Uitzonderingen worden gemaakt voor 'gevaarlijke' materialen zoals de emailleerspullen.

Hoe ouder kinderen worden, hoe meer verantwoordelijkheid ze krijgen. Dit gebeurt in overleg met ouders/ verzorgers. Er worden afspraken gemaakt over bijv. zelfstandig buiten de deur activiteiten

ondernemen, over met de fiets naar de bso komen, zonder toezicht buitenspelen, etc. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd.

Kinderparticipatie:

We betrekken kinderen bij de vormgeving van de bso. We vinden het belangrijk dat de bso voor kinderen een eigen plek is, hun plek is. Een voorbeeld hiervan is het feit dat de kinderen zelf de naam voor hun groep kiezen en inspraak hebben op de activiteiten en spelmaterialen.

We willen de betrokkenheid en het gevoel van medeverantwoordelijkheid van kinderen bij de bso vergroten. Om ervoor te zorgen dat kinderen de bso ook daadwerkelijk als hun eigen plek ervaren, betrekken we hen bij keuzes rondom de inrichting, materialen, activiteiten, structuur, en soms bij het bedenken van oplossingen voor knelpunten.

Dit ontwikkelen we op verschillende manieren: samen regels maken, ideeënbus, kinderkrant, verlanglijsten, kindercommissies (eten en drinken, tijdschriften, inrichting, materialen, etc.), gesprek, enquête, etc.

Hoe ouder de kinderen, hoe meer het begrip kinderparticipatie is uitgewerkt.

Bijlage 4: Het stimuleren van de sociale competentie – uitwerking in praktijkvoorbeelden

We vinden het belangrijk dat kinderen leren om te gaan en samen te werken met anderen:

Contacten tussen kinderen zijn vanzelfsprekend in een kindercentrum. Kinderen hebben er speelgenootjes en kunnen er sociale vaardigheden opdoen. Kinderen leren zich in een ander verplaatsen, met elkaar communiceren, samenwerken, anderen helpen, voor zichzelf opkomen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

Kinderen zijn van nature sociale wezens, zoeken contact met elkaar, kijken naar elkaar, zoeken elkaar op. Maar het is niet zo dat samenspelen altijd vanzelf loopt. Interacties brengen ook risico's met zich mee. Veel negatieve ervaringen in de omgang met andere kinderen kan de kans op ontwikkeling van agressiviteit of teruggetrokkenheid vergroten.

Groepsleiding speelt hier een cruciale rol: zij heeft onder andere tot taak om interacties tussen kinderen in goede banen te leiden en de mogelijkheden tot het ontwikkelen van sociale vaardigheden zo goed mogelijk te benutten.

Jongere bso-kinderen vragen wat dit betreft op een meer directe manier aandacht van groepsleiding. Bijv. hulp bij het mogen meedoen met een groepje kinderen of bij het oplossen van een conflict. Voor de oudere kinderen is groepsleiding meer iemand bij wie ze hun verhaal kwijt kunnen, een klankbord en vertrouwenspersoon. Deze behoefte is vaak minder direct zichtbaar. Groepsleiding is er daarom attent op dat het ook ondersteuning biedt aan de oudere kinderen. Dit gaat vaak op een indirecte manier.

Voorbeeld: groepsleiding vraagt een kind dat met zijn ziel onder de arm loopt of het even wil helpen met afwassen. Tijdens de afwas ontstaat vervolgens vaak vanzelf een gesprek over waar het kind mee zit, bijv. het missen van een vriendje.

Hiernaast heeft bso-groepsleiding op het gebied van sociale vaardigheden een voorbeeldfunctie.

Denk aan de manier waarop groepsleiding met elkaar omgaat op het gebied van samenwerking, overleg met collega's, etc. Een ander voorbeeld is de manier waarop de pedagogisch medewerkers omgaan met problemen of knelpunten met de kinderen. Dit doen ze door zaken op de 'ik-manier' aan te kaarten: "Als jullie allemaal door elkaar roepen, kan ik jullie echt niet verstaan".

Kinderen maken op de bso onderdeel uit van de groep:

Kinderen die naar een buitenschoolse opvang komen, maken in principe onderdeel uit van een groep. In een groep zijn de verhoudingen tussen volwassenen en kinderen anders dan in een gezin. Alleen al door het feit dat er (veel) meer kinderen zijn, liggen de verhoudingen anders. Volwassenen zijn op een afstand aanwezig en de onderlinge relaties tussen kinderen nemen een belangrijke plaats in.

Op een bso gaan de kinderen een groot deel van de tijd hun eigen gang, bso-tijd is immers vrije tijd. Er wordt veel aandacht besteed aan het scheppen van een gezellige sfeer en een gevoel van gezamenlijkheid. Zo wordt er op de meeste bso's na schooltijd aan het begin van de bso-middag gezamenlijk iets gedronken en even bijgepraat, verjaardagen worden, als een kind dit wil, feestelijk gevierd, net zoals andere groepsrituelen. Regelmatig vindt er een feestje of andere gezellige activiteit plaats.

Een groep stelt beperkingen aan een kind. Kinderen lopen tegen grenzen aan. Ze moeten leren samen om te gaan met behoeften en belangen van anderen. Het kind leert dat de wereld niet om zijn individu draait.

In een groep moet evenwicht zijn tussen 'op jezelf zijn' en 'samenzijn', tussen 'er zijn' en 'meedoen', tussen alleen en samen bezig zijn. Kinderen hebben soms behoefte om alleen te spelen, zich op een rustig plekje terug te trekken uit de groep, naar anderen te kijken of een beetje te dromen. Dit is prima. Kinderen kunnen hun eigen gang gaan, terwijl ze tegelijkertijd deel uit blijven maken van de groep.

Ieder kind heeft de behoefte om als volwaardig lid van de groep geaccepteerd te worden. Op zijn / haar niveau voelt het kind zich betrokken bij dingen die in de groep gebeuren.

Kinderen kunnen steun ervaren van andere kinderen. Ze kunnen elkaar aandacht geven, elkaar bevestigen, genegenheid tonen voor elkaar, voor elkaar zorgen. We stimuleren dit gedrag door niet meteen zelf in te springen in het contact tussen de kinderen, maar ze hiertoe de ruimte te geven.

Door samen te werken kunnen kinderen zaken voor elkaar krijgen. We kunnen dit stimuleren door waar mogelijk tegemoet te komen aan een gezamenlijk verzoek (als bijv. de kinderen aangeven pannenkoeken te willen bakken).

We vinden het belangrijk dat kinderen zorg hebben voor het reilen en zeilen in de groep.

Door kinderen binnen hun mogelijkheden verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep, het welzijn van elkaar, en voor de klusjes die binnen een groep moeten gebeuren, geven we hen het gevoel dat ze belangrijk zijn en bij de groep horen.

Voorbeelden: fruit en limonade verzorgen, opruimen, afwasmachine inruimen.

Betrokkenheid bij de groep houdt ook in, het samen met de kinderen bespreken hoe het loopt op de groep, wat de knelpunten zijn, hoe deze opgelost kunnen worden, etc. Bij jongere kinderen betreft dit de bespreking van meer concrete onderwerpen. Oudere kinderen krijgen meer ruimte om over de oorzaak van een probleem te brainstormen en hier een oplossing voor te vinden.

Op een bso komen kinderen in aanraking met leeftijdsgenootjes, maar ook met jongere en oudere kinderen. De kinderen ontwikkelen zich, hun positie in de groep verandert. De meeste kinderen groeien op van één van de jongste naar uiteindelijk de oudste van de groep.

We bevorderen het contact tussen kinderen en het samenspel:

Op een bso komt een kind in aanraking met veel andere kinderen. Het kan kiezen uit verschillende speelkameraadjes. Samen spelen betekent samen praten, naar elkaar luisteren, overleggen, taken verdelen, samen plezier hebben, op elkaar wachten, delen etc.

Als kinderen langere tijd bij elkaar op de buitenschoolse opvang zitten en een band kunnen opbouwen, vindt er meer en beter samenspel plaats. Pedagogisch medewerkers stimuleren en begeleiden spel om de duur en kwaliteit van het samenspel te bevorderen. Dit kunnen ze doen door mee te spelen en het spel te verbreden en te verdiepen door nieuwe aspecten in te brengen waar kinderen op inhaken.

Sommige kinderen kiezen er bewust voor om soms alleen te zijn. Dit kan en wordt door ons geaccepteerd. Als we het idee hebben dat een kind zich verveelt of geen aansluiting vindt bij andere kinderen, moedigen we aan of dagen we uit om met een ander kind te spelen. Of we bieden op een andere manier ondersteuning bij het contact maken. Vindt het kind het moeilijk om contact te maken en heeft het wel behoefte aan samen spelen, dan beginnen we zelf met het kind een activiteit. Eventueel proberen we na verloop van tijd andere kinderen bij deze activiteit te betrekken.

De pedagogisch medewerkster speelt mee met een stel kinderen en nodigt andere kinderen uit ook mee te doen of overlegt met de spelende kinderen of een ander kind mee mag doen. Bij oudere kinderen kan er uitgelegd worden hoe het voor een ander is als het wel of niet mee mag doen.

Rollenspel en fantasiespel zijn favoriete bezigheden, ook van bso-kinderen. Op de bso geven we hiervoor veel ruimte.

Meestal ontstaat samenspel 'vanzelf'. Loopt dit goed, dan houdt groepsleiding zich vooral op de achtergrond. Zij beperkt zich in eerste instantie tot het in de gaten houden wat er gebeurt en eventueel benoemen wat ze ziet. Door zelf een spel of activiteit te beginnen, een suggestie te geven of mee te spelen, kan ze spel op gang brengen, uitlokken, een extra impuls geven of uitbreiden.

Groepsleiding houdt telkens het samenspel en contact tussen kinderen in het oog, om te kijken hoe het loopt en of er actie ondernomen moet worden.

Als het echt uit de hand loopt of als andere kinderen er last van hebben worden kinderen uit elkaar gehaald. Dit gebeurt pas nadat er hierover een duidelijke afspraak is gemaakt: "Je mag samenspelen, maar als jullie weer zo'n lawaai maken haal ik jullie uit elkaar".

Oudere bso-kinderen kunnen worden gemotiveerd om beter samen te werken, door voorwaarden te stellen aan het uitvoeren van een activiteit die ze graag doen. "Jullie mogen koken, maar alleen als je duidelijke afspraken maakt over wie wat doet en als jullie na het koken ook weer opruimen".

We stimuleren kinderen mee te doen aan gezamenlijke activiteiten, zoals sportactiviteiten, dansen, gezelschapsspelletjes, knutselen, buitenspelen, samenwerken aan een groot bouwwerk zoals een hut of een toren, etc. Deze activiteiten worden gedaan in een wisselende groepssamenstelling, met een grote groep of in kleine groepjes.

De redenen voor gezamenlijke activiteiten zijn divers: behoefte van de kinderen zelf, met z'n allen eerst buitenspelen na een intensieve schooldag, om andere kinderen de kans te geven rustig te spelen of om de kinderen iets extra's te bieden, bijvoorbeeld tijdens de vakantie.

Pesten

We zijn er attent op dat kinderen niet worden buitengesloten van gesprek of spel. Pesten wordt niet getolereerd. Dit wordt regelmatig met de kinderen besproken. We proberen de kinderen bewust te maken van wat pesten voor een ander kan betekenen.

Als pesten zich voordoet, bespreken we dit met collega's. Indien nodig betrekken we ook de ouders van de pester en het gepeste kind erbij om te overleggen waar het pesten vandaan komt en wat we aan de situatie kunnen doen. In principe zoeken we met pester en slachtoffer samen naar een oplossing. Het slachtoffer proberen we weerbaarder te maken door uit te leggen waar het pestgedrag vandaan kan komen en wat het kind kan doen als het gepest wordt. Op elk IKC leren alle kinderen zich te gedragen volgens de principes van het pestprotocol. Op de website van elk IKC kunnen ouders de uitgangspunten van het pestprotocol nalezen.

Deze gedragsregels worden ook toegepast op de buitenschoolse opvang.

We vinden het belangrijk vriendschap tussen kinderen te stimuleren en te ondersteunen:

Kinderen kunnen echte vriendschappen ontwikkelen. Sommige kinderen vinden ze aardig, andere niet. Vriendschappen zijn waardevol, ook voor kinderen. Goed verlopende contacten tussen kinderen versterken het vertrouwen in zichzelf en in elkaar. Vriendjes en vriendinnetjes hebben samen veel plezier, leren elkaar aanvoelen, kunnen op elkaar bouwen, vinden steun bij elkaar.

Bij de jongere kinderen is vriendschap vooral gebaseerd op samen doen, samen plezier hebben in dingen doen. Deze vriendschappen zijn meer inwisselbaar en veranderen dan ook nog regelmatig. Bij oudere kinderen is de vriendschap over het algemeen meer gebaseerd op vertrouwen, persoonlijkheid, identificatie. Er is bij oudere kinderen meer sprake van vaste vriendschappen die langer standhouden.

Vaak is er ook een praktische reden tot vriendschap: kinderen die samen van eenzelfde basisschool komen, gaan ook op de bso bij elkaar zitten. Soms hebben deze kinderen op school niets met elkaar, maar zijn op de bso wel 'dikke vrienden'.

Kinderen die plezier in een bepaalde activiteit delen, zoals bijvoorbeeld voetballen, zoeken elkaar op om samen de activiteit te doen. Ook de middagen waarop kinderen langer aanwezig zijn, bijvoorbeeld op woensdag en vrijdag, bevorderen het samenspelen. Uit samenspel ontstaan vriendschappen. We stimuleren dit. We laten kinderen ontdekken wie ze leuk vinden en geven hen de kans om ook samen iets te doen. We benoemen wat we zien: "Jij vindt Saskia wel aardig hè? Willen jullie samen de limonade inschenken?"

We vertellen ouders over de vriendschap, zodat kinderen ook misschien thuis eens met elkaar kunnen spelen.

Kinderen mogen een vriendje of vriendinnetje dat niet op de bso zit meenemen naar de bso. Bso-tijd is vrije tijd voor de kinderen, en daar hoort ook bij dat de kinderen mogen spelen met wie ze willen. Dit moet echter wel haalbaar en redelijk zijn en mag dan ook niet iedere dag. Bij het ophalen van het kind wordt gekeken of het kan (dit is onder andere afhankelijk van het aantal aanwezige kinderen op de bso en de leeftijd van het vriendje of vriendinnetje).

Op deze leeftijd spelen kinderen veel in groepjes bestaande uit jongens, uit meisjes of jongens en meisjes. Of jongens en meisjes gescheiden van elkaar spelen lijkt vooral afhankelijk van de toevallige groepssamenstelling op dat moment. De ene periode spelen jongens en meisjes sterk van elkaar gescheiden, een andere periode loopt dit meer door elkaar.

Het vormen van groepjes betekent soms dat anderen die niet bij het groepje horen, worden buitengesloten. Groepsleiding kan proberen dit op te lossen door het op een positieve manier te brengen: "Jullie zijn zo leuk aan het spleen?" of "Carla wil graag meedoen, mag dat?" Als de 'klik' er niet is met andere kinderen, zit er niets anders op dan het kind te stimuleren om aansluiting te zoeken bij een ander groepje, en het kind hierin te ondersteunen. In dit geval geeft groepsleiding het kind extra aandacht, begint een activiteit met het kind, betreft andere kinderen hierbij, etc.

Soms zijn vriendjes zo sterk op elkaar georiënteerd, dat wenselijk is om het kind te stimuleren om eens met anderen te spelen.

Net zoals voorkeur voor andere kinderen, kan een kind voorkeur hebben voor bepaalde groepsleiding. Dit mag en kan waarbij respectvol met elkaar het uitgangspunt blijft.

We vinden het belangrijk dat kinderen leren conflicten zelf op te lossen:

Soms botst het tussen kinderen, dat hoort bij contact maken. Conflicten zijn leermomenten en meestal komen kinderen er zelf wel uit. We vinden het belangrijk dat kinderen proberen zelf een oplossing te vinden voor hun conflict. Op deze manier leren kinderen het meest en bevorderen we het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid. Het kind leert: ik kan voor mezelf opkomen, ik kan het zelf oplossen.

Als zich een conflict voordoet, kijken we eerst hoe het conflict verloopt. We proberen niet te snel in te grijpen. Als de kinderen er zelf niet uitkomen, ondersteunen we bij het oplossen ervan. Hoe deze ondersteuning eruitziet, hangt af van de situatie en de leeftijd van de kinderen. Bij de jonge kinderen denken we mee over een oplossing en zijn we in de buurt als steun wanneer ze voor zichzelf moeten opkomen. Hoe ouder de kinderen, hoe meer er met hen gepraat wordt over oorzaak en gevolg. We stimuleren het kind na te denken over zijn eigen rol in het probleem of conflict. Eerlijk zijn hierover vinden we belangrijker dan de vraag wie de 'schuldige' is, of wie wat 'fout' deed.

We grijpen in bij conflicten waarbij kinderen elkaar pijn doen, als de situatie erg ongelijkwaardig is, bijvoorbeeld een groot kind dat ruzie maakt met een jong kind of een kind dat telkens een ander kind pest; als een jong kind voortdurend het spel van oudere kinderen verstoort of als de ervaring leert dat conflicten tussen deze twee kinderen gewoonlijk escaleren.

Een kind dat minder weerbaar is, stimuleren we voor zichzelf op te komen. We stimuleren het om zijn eigen standpunt te verwoorden: "Jij was daar mee aan het spelen hè? Zeg maar dat je het graag terug wilt hebben."

Als er binnen een groep steeds conflicten ontstaan, kan het een oplossing zijn om de kinderen uit elkaar te halen. Ook kunnen we een activiteit beginnen die ze leuk vinden om te doen en waarbij de kinderen samen moeten werken. Hierdoor wordt de negatieve sfeer omgebogen in een positieve.

We vinden het belangrijk dat de omgeving en materialen contacten tussen kinderen bevorderen:

Met behulp van de manier waarop we de omgeving inrichten en de materialen die we aanbieden, proberen we het contact tussen de kinderen en het samenspel te bevorderen zowel binnen als buiten. Zowel voor oudste als jongste kinderen is in de bso de mogelijkheid om een eigen hoekje of activiteit te organiseren. Dit gebeurt in onderlinge samenspraak en in overleg met de pedagogisch medewerkster.

De pedagogisch medewerkster zorgt voor voldoende veiligheid biedt vertrouwen aan de kinderen bij het maken van keuzes. Hierbij houdt ze rekening met de behoefte van privacy voor de oudere kinderen.

Om fantasiespel en samenspel te stimuleren zijn hoekjes, verkleedkleden, plekjes waar kinderen ongestoord kunnen spelen belangrijk en wordt met de kinderen gekeken op welke manieren en plekken in het IKC dit is te realiseren. Voor de bso staat namelijk in principe het hele gebouw ter beschikking.

Om te voorkomen dat kinderen elkaar onnodig in hun activiteit storen, letten we erop dat we 'rustige' hoeken niet situeren naast een hoek waar veel drukke activiteiten plaatsvinden.

We proberen de ruimtes zo in te richten dat ze op verschillende manieren gebruikt kunnen worden. Zo kan er in een stoeiruimte ook een hut worden gebouwd, tafeltennis of tafeltennis gespeeld worden.

Bijlage 5: Het overdragen van normen en waarden – beschrijving praktijkvoorbeelden

We vinden het belangrijk dat een kind leert om respect te hebben voor anderen

Voorbeelden van gedragsregels die hierop betrekking hebben:

- Kinderen houden rekening met elkaar: ‘Wat je niet wilt dat jou overkomt, moet je ook niet bij een ander doen’
- Kinderen luisteren naar elkaar en wisselen vertelbeurten af
- Kinderen leren respect te hebben voor elkaars mening.
- Kinderen leren hun emotie te hanteren en voor zichzelf op te komen: ‘Je mag boos worden en voor jezelf opkomen, maar geen lichamelijk of verbaal geweld gebruiken.’
- Kinderen gaan respectvol met elkaar om en pesten niet.
- Kinderen gaan respectvol om met elkaars spullen.
- Kinderen helpen elkaar.
- Kinderen leren dat ze onderling verschillend zijn en dat deze diversiteit vanzelfsprekend is. Op het gebied van achtergrond, geloof, huidskleur, fysiek.

Kinderen ontdekken op een kindercentrum/dagverblijf of op school dat dingen anders gaan dan ze thuis gewend zijn. Dat er tussen gewoonten, uiterlijk, al dan niet een handicap, kleding, taal van mensen, verschillen bestaan. We bespreken deze diversiteit met kinderen. Er ontstaan regelmatig gesprekjes over. Ook in de aankleding van de ruimte en de materialen die we gebruiken proberen we deze diversiteit vanzelfsprekend te laten zijn.

We vinden het belangrijk dat een kind leert om respect te hebben voor de omgeving

Voorbeelden van regels die hierover gaan:

- Kinderen gaan zorgvuldig om met materialen.
- Kinderen respecteren de natuur

We vinden het belangrijk dat een kind op de hoogte is van de gebruikelijke omgangsregels

Voorbeelden van omgangsregels:

- Het aanleren van tafelmanieren: aan tafel zitten tijdens eten en drinken, wachten tot iedereen klaar is met eten, niet spelen met eten, enz.
- Begroeten en afscheid nemen.
- Woordgebruik.

De pedagogisch medewerkster en de andere volwassenen op de groep hebben hierbij een belangrijke voorbeeldfunctie.

Bijlage 6: IKC De Vonkenmorgen

Op IKC De Vonkenmorgen bieden wij:

- Dagopvang in 2 stamgroepen:
 - leniemienie (16 kinderen), 0-2 jaar en
 - Oscarbende (16 kinderen), 2-4 jaar hele dagopvang en peutergroep met lunch en verlengde peuteropvang
- Peutergroep: Elmobende, 2-4 jaar, (16 kinderen)
- Voor- en Voegschoolse Educatie (VVE) 2-4 jaar (gesubsidieerd, aantal in overleg en na toewijzing gemeente)
- Buitenschoolse Opvang, 4-12 jaar, bestaande uit
 - Naschoolse opvang van 14.30 uur tot 18.30 uur
 - basisgroep Donzige Duck (6,7,8 jaar) 20 kinderen
 - Coole Bende (8 jaar en ouder) 20 kinderen
 - Nog naam te geven basisgroep (4 en 5 jaar) 20 kinderen – in lokaal peutergroep Elmobende
 - Voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uur
Afhankelijk van het kindaanbod worden de originele basisgroepen toegepast of voegen we samen in het lokaal van de Donzige Duck

Aan het begin en eind van de dag wordt de voor- en naschoolse opvanggroep soms samengevoegd met de verticale groep van de dagopvang.

Beschrijving van de opvang per groep:

Stamgroep leniemienie is een stamgroep van 16 kinderen in de leeftijd van 0-2 jaar.

De openingstijd van deze stamgroep is van 7.00 uur tot 18.30 uur.

De 2^e stamgroep is de Oscarbende. Deze stamgroep is bestemd voor 2-4 jarige kinderen. Kinderen vanaf 2 jaar stromen vanuit de leniemieniegroep door naar de Oscarbende.

Openingstijd van deze stamgroep is gelijk aan de leniemieniegroep. 's ochtends van 8.30 tot 11.30 uur en 's middags van 12.15 uur tot 14.45 uur wordt het educatieve aanbod in de peutergroep aangeboden. Hieraan nemen kinderen deel die vanaf hun 2^e jaar hele dagopvang afnemen of kinderen die alleen het educatieve deel volgen gedurende 3 of 2,5 uur per dagdeel.

In deze stamgroep kunnen ouders hun kind, dat deelneemt aan de peutergroep, voorafgaand of aansluitend aan deze groepstijden gebruik laten maken van verlengde peuteropvang eventueel inclusief lunch.

De derde stamgroep is een peutergroep: de Elmobende. Hierin zijn voornamelijk kinderen geplaatst die peutergroep (voormalige peuterspeelzaal) afnemen onder de wet kinderopvang.

De groepsgrootte is afhankelijk van de vraag en is wisselend 8 of 16.

In dit lokaal wordt ook de jongste bso groep opgevangen, aansluitend aan de peutergroep.

De kinderen die in de stamgroep leniemienie zijn geplaatst en nog niet volledig kunnen doorstromen en twee jaar zijn maken gedurende maximaal 2 dagdelen per week deel uit van de andere twee stamgroepen. Hier nemen zij deel aan het thematisch aanbod van Voorschoolse Educatie. De kinderen met een VVE indicatie nemen op dit moment deel aan het educatieve programma op de Oscarbende. Met ingang van het nieuwe schooljaar 18-19 wordt VVE ook op de Elmobende aangeboden.

De kinderen uit de leniemieniegroep die, met instemming van de ouders, gebruik maken van de 2e stamgroep worden aan bij de start van de Oscarbende of de Elmobende om 8.30 uur of 12.15 uur

door de pedagogisch medewerkster uit de leniemieniegroep gebracht en door pedagogisch medewerkster van de betreffende groep teruggebracht naar de leniemieniegroep.

Dit aanbod vormt samen één doorgaande lijn van voorschoolse educatie van 0-4 jaar door het werken vanuit dezelfde pedagogische kernwaarden en met het landelijk erkende programma voor VVE Startblokken.

Op een aantal dagen in het jaar kunnen kinderen uit alle groepen aan een activiteit in een van de andere groepen deelnemen. Bijvoorbeeld bij bepaalde feesten/activiteiten als Sinterklaas, Kerst, gezamenlijke afsluiting van een thema, feestelijke afsluiting van het schooljaar, sport en spel activiteiten in de gymzaal.

Als gevolg van de groei van de buitenschoolse opvang zijn wij met ingang van schooljaar 18-19 een 3^e basisgroep in het peuterlokaal van de Elmobende gestart. In dit lokaal zullen de allerjongste kinderen (4 en 5 jaar) een basisgroep gaan vormen. De leiding van deze groep zal bestaan uit dezelfde pedagogisch medewerkers die ook de leiding op de Elmobende verzorgen. Met de start van deze 3^e basisgroep kan de capaciteit van de bso uitgroeien naar in totaal 60 kindplaatsen.

Basisgroep Donzige Duck is de groep met de kinderen in de leeftijd van 6,7 en 8 jaar en is gesitueerd in het voormalige overblijflokaal. Deze ruimte is multifunctioneel en wordt ook gebruikt voor individuele begeleiding van kinderen tijdens schooltijd. Ook peuters maken bij sommige activiteiten gebruik van deze ruimte.

Basisgroep Coole Bende is de groep met oudste bso kinderen (8 jaar en ouder) en maakt gebruik van een voormalig klaslokaal. Ook deze ruimte is multifunctioneel in gebruik door opvang en school.

Combinatiegroep

Op woensdag middag worden de kinderen van de peuteropvang en de kinderen van de bso opgevangen in een combinatiegroep in het lokaal van de Oscarbende. Voor activiteiten wordt gebruik gemaakt van de voorzieningen in het IKC.

Bijlage 7: IKC Het Drieluik

Op IKC Het Drieluik bieden wij de volgende opvang:

- Dagopvang in 1 stamgroep:
 - Vlindertuin (16 kinderen), 0-4 jaar
- Peutergroep in 1 stamgroep:
 - Vlindertuin, 2-4 jaar, (16 kinderen)
- Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) 2-4 jaar (gesubsidieerd, aantal in overleg en na toewijzing gemeente)
- Buitenschoolse Opvang, 4-12 jaar, bestaande uit
 - Naschoolse opvang van 14.30 uur tot 19.00 uur (20 kinderen)
 - Voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uur
Afhankelijk van het kindaanantal wordt de originele basisgroep toegepast of voegen we samen in het lokaal van de dagopvang

Kinderdagverblijf De Vlindertuin:

De Vlindertuin is een stamgroep van 16 kinderen met verticale leeftijdsopbouw voor 0-4 jarigen.

De openingstijd van deze stamgroep is van 7.00 uur tot 19.00 uur.

Met ingang van 14 mei 2018 is het dagverblijf verhuisd naar het hoofdgebouw. Reden is de revitalisatie van het complex waarbij het alleenstaande gebouwtje, waar het dagverblijf tot dan toe in was gehuisvest, wordt gesloopt.

Peutergroep De Vlindertuin:

Deze stamgroep van 16 kinderen heeft een horizontale leeftijdsopbouw en is bestemd voor 2-4 jarige peuters. Op deze groep bieden we ouders de mogelijkheid om voorafgaand en aansluitend aan de peutergroep ('s ochtends van 8.30 tot 11.30 uur en 's middags van 12.15 uur tot 14.45 uur) verlengde peuteropvang eventueel inclusief lunch af te nemen.

Ouders die voor hun kind zowel van de peuteropvang als van het dagverblijf gebruik willen maken sluiten daarvoor 2 verschillende contracten af omdat de locaties op verschillende adressen staan geregistreerd. Het streven is om met ingang van 1 augustus de beide stamgroepen onder hetzelfde registratienummer te laten vallen. Hierdoor wordt het mogelijk de verschillende opvangsoorten binnen één contract in te kopen.

Met ingang van 14 mei 2018 is de peutergroep terugverhuisd naar hun oorspronkelijk lokaal.

Met ingang van het nieuwe schooljaar zal de peutergroep zich geleidelijk uitbreiden tot een peuteropvanggroep met voorschoolse educatie. Openingstijden zullen dan gelijk getrokken worden met de openingstijden van het dagverblijf, nl. van 7.00 tot 19.00 uur.

Buitenschoolse opvang Het Drieluik

Bestaande uit naschoolse opvang van 14.30 uur tot 18.30 uur en voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uur.

Aan het begin en eind van de dag wordt de voor- en naschoolse opvanggroep soms samengevoegd met de verticale groep van de dagopvang.

In verband met de verbouwing is de buitenschoolse opvang tijdelijk gehuisvest in het oude gebouw van voormalige basisschool De Zilverzwaan. De verhuizing naar IKC Het Drieluik staat gepland in de zomervakantie zodat de bso met ingang van het nieuwe schooljaar op het IKC kan draaien.

Emotionele Veiligheid:

Op IKC Het Drieluik ligt het respectprotocol en het pestprotocol ten grondslag aan de gedragsafspraken met kinderen. Op de bso hanteren we dezelfde afspraken.

Bijlage 8: IKC De Doornick

Op IKC De Doornick bieden wij de volgende opvang:

- Dagopvang en peutergroep in 1 gecombineerde stamgroep:
 - Gijsje (16 kinderen), 0-4 jaar
- Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) 2-4 jaar (gesubsidieerd, aantal in overleg en na toewijzing gemeente)
- Buitenschoolse Opvang, 4-12 jaar, bestaande uit
 - Naschoolse opvang van 14.30 uur tot 19.00 uur (20 kinderen)
 - Voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uurAfhankelijk van het kind aantal wordt de originele basisgroep toegepast of voegen we samen in het lokaal van de dagopvang

Kinderdagverblijf Gijsje:

Deze stamgroep van 16 kinderen heeft een verticale leeftijdsopbouw en is bestemd voor 0-4 jarige kinderen.

Openingstijd van deze stamgroep is afhankelijk van de behoefte van ouders. In principe zijn de openingstijden van 7.00 uur tot 19.00 uur. De peutereducatie met de groep peuters wordt 's ochtends van 8.30 tot 11.30 uur aangeboden en met ingang van het nieuwe schooljaar 18-19 ook op de middag.

Op dit dagverblijf zijn alle leidsters voorzien van een VVE certificaat of in opleiding daarvoor.

Buitenschoolse opvang De Doornick

Bestaande uit naschoolse opvang van 15.00 uur tot 19.00 uur en voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uur.

Met ingang van het nieuwe schooljaar wordt op de school gewerkt met een continuooster. De begintijd van de bso wijzigt dan naar 14.30 uur.

Aan het begin en eind van de dag wordt de voor- en naschoolse opvanggroep soms samengevoegd met de verticale groep van de dagopvang.

Combinatiegroep

Op woensdag- en vrijdagmiddag worden de kinderen van de dagopvang en de kinderen van de bso opgevangen in een combinatiegroep in het lokaal van dagverblijf Gijsje. Voor activiteiten wordt gebruik gemaakt van de voorzieningen in het IKC.

Emotionele Veiligheid:

Op IKC De Doornick ligt het protocol "Zo gaan we hier met elkaar om" ten grondslag aan de gedragsafspraken met kinderen. Op de bso hanteren we dezelfde afspraken.

Bijlage 9: IKC Pius X

Op IKC PiusX bieden wij de volgende opvang:

- Dagopvang in 1 stamgroep:
 - De Vlieger (16 kinderen), 0-4 jaar
- Peutergroep in 1 stamgroep:
 - De Ballon (16 kinderen), 2-4 jaar
- Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) 2-4 jaar (gesubsidieerd, aantal in overleg en na toewijzing gemeente)
- Buitenschoolse Opvang in 1 basisgroep Het Luchtkasteel van 4-12 jaar, bestaande uit
 - Naschoolse opvang van 14.30 uur tot 19.00 uur (20 kinderen)
 - Voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uurAfhankelijk van het kind aantal wordt de originele basisgroep toegepast of voegen we samen in het lokaal van de dagopvang

Kinderdagverblijf De Vlieger

Deze stamgroep van 16 kinderen heeft een verticale leeftijdsopbouw en is vanaf 6 maart 2017 bestemd voor 0-4 jarige kinderen. Openingstijd van deze stamgroep is afhankelijk van de behoefte van ouders. In principe zijn de openingstijden van onze kinderopvang van 7.00 uur s' ochtends tot 18.30 uur.

Peutergroep De Ballon

Het aanbod op deze stamgroep bestaat uit de peutergroep van 8.30 uur tot 11.30 uur met mogelijkheid van verlengde peuteropvang eventueel inclusief lunch. Kinderen met een VVE indicatie nemen op De Ballon deel aan het educatieve programma. Waar mogelijk worden activiteiten als lunch en verlengde tijd gecombineerd met De Vlieger.

Buitenschoolse opvang Het Luchtkasteel

Basisgroep Het Luchtkasteel biedt naschoolse opvang van 14.30 uur tot 18.30 uur en voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uur.

De Buitenschoolse opvanggroep is in januari 2018, in samenwerking met de nieuwe directie van het IKC, naar de huidige hoofdlocatie verhuisd en ondergebracht in een van de voormalige schoollokalen die multifunctioneel wordt gebruikt.

Op de hoofdlocatie is een aantrekkelijke buitenruimte voor kinderen beschikbaar waar kinderen samen kunnen spelen. Vanaf het moment dat we de nieuwe groepsruimte zijn betrokken groeit het aantal kinderen dat gebruik maakt van de bso.

Het team voor de buitenschoolse opvang groeit mee met de omvang van de groep. Bij de start in januari één pedagogisch medewerkster op maximaal 10 kinderen. Als de groep verder groeit, zal de bezetting volgens de leidster-kind ratio worden vormgegeven.

Aan het begin en eind van de dag wordt de voor- en naschoolse opvanggroep soms samengevoegd met de verticale groep van de dagopvang.

Combinatiegroep

Op maandag- en vrijdagmiddag worden de kinderen van de dagopvang en de kinderen van de bso opgevangen in een combinatiegroep in het lokaal van de Vlieger. Voor activiteiten wordt gebruik gemaakt van de voorzieningen in het IKC. De groei van de bso zal de combinatiegroep op termijn overbodig maken.

Emotionele Veiligheid:

Op IKC PiusX ligt het programma Kanjertraining ten grondslag aan de gedragsafspraken met kinderen. Op de bso hanteren we dezelfde afspraken.

Bijlage 11: IKC Marang

Op IKC Marang bieden wij de volgende opvang:

- Dagopvang en peutergroep in 1 gecombineerde stamgroep:
 - Pinkeltje (16 kinderen), 0-4 jaar
- Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) 2-4 jaar (gesubsidieerd, aantal in overleg en na toewijzing gemeente)
- Buitenschoolse Opvang in 1 basisgroep van 4-12 jaar, bestaande uit
 - Naschoolse opvang van 14.30 uur tot 19.00 uur (20 kinderen)
 - voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uurAfhankelijk van het kind aantal wordt de originele basisgroep toegepast of voegen we samen in het lokaal van de dagopvang

Met ingang van schooljaar 18-19 is de samenwerking tussen Pinkeltje en Marang tot een IKC een feit. Het IKC heeft een volledig aanbod van opvang en educatie voor kinderen van 0-13 jaar.

De aanleg van een geschikte buitenruimte is in voorbereiding.

De buitenspeelruimte van Marang wordt aangepast en deels heringericht voor de leeftijdsgroep 0-4 jaar. Voor de allerkleinsten wordt een veilige, afgeschermd eigen ruimte ingericht. Met team en oudercommissie worden plannen opgesteld en de uitvoering zal in fases plaatsvinden.

Op dit moment wordt voor het buitenspelen gebruik gemaakt van de aangrenzende voormalige buitenruimte waar Pinkeltje voor de verhuizing gebruik van maakte. Daarnaast wordt het schoolplein van Marang soms gebruikt als buitenruimte. Hierover zijn afspraken gemaakt tussen pedagogisch medewerksters en leerkrachten over het gebruik van de ruimte, toestellen en toezicht bij samenspelen.

Kinderdagverblijf Pinkeltje:

Deze stamgroep heeft vanaf 1 maart '18 een verticale leeftijdsopbouw en is bestemd voor 0-4-jarigen.

Openingstijd van deze stamgroep is afhankelijk van de behoefte van ouders. In principe zijn de openingstijden van 7.00 uur tot 19.00 uur.

Deze stamgroep is een van oorsprong peutergroep die zich geleidelijk aan ontwikkelt tot een dagopvanggroep voor kinderen van 0-4 jaar.

Het aanbod voor de peuters blijft in het tijdsblok van 8.30 tot 11.30 uur aangeboden. Ook wordt er peutereducatie in de vorm van VVE aangeboden in deze tijdsblokken.

Daarnaast bestaat voor ouders de mogelijkheid om voor hun peuters voor of na deze tijd opvang in te kopen. Veel peuters lunchen aansluitend aan de peutergroep.

Voor een aantal activiteiten maakt Pinkeltje gebruik van de aangrenzende BSO ruimte. Hier wordt bijvoorbeeld de kring georganiseerd maar ook voor andere spelactiviteiten is de ruimte beschikbaar. Bij verlengde opvang zijn er soms in de loop van de middag nog maar enkele peuters over in de groep.

Op zo'n moment gaan de peuters regelmatig samen spelen met de kinderen van de buitenschoolse opvang. Het betreft broertjes of zusjes of kinderen die al bekend zijn doordat de bso soms samengevoegd wordt met de dagopvang. Doordat we vaste pedagogisch medewerksters in het team hebben blijft de situatie en de groep veilig en vertrouwd.

Op dit dagverblijf zijn alle leidsters voorzien van een VVE certificaat of in opleiding daarvoor.

Buitenschoolse opvang Marang

Deze basisgroep biedt naschoolse opvang van 14.30 uur tot 18.30 uur en voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uur. Het lokaal waarvan gebruik wordt gemaakt ligt naast het dagverblijf. De peuters maken gedurende de dag regelmatig gebruik van de ruimte.

Aan het begin en eind van de dag wordt de voor- en naschoolse opvanggroep soms samengevoegd met de verticale groep van de dagopvang. Doordat de lokalen naast elkaar liggen en gezamenlijk gebruikt worden zijn kinderen ook bij samenvoegen in een voor hun vertrouwde omgeving.

Combinatiegroep

Op vrijdagmiddag worden de kinderen van de dagopvang en de kinderen van de bso opgevangen in een combinatiegroep in het lokaal van Pinkeltje. Voor activiteiten wordt gebruik gemaakt van de voorzieningen in het IKC.

Emotionele Veiligheid:

Op IKC Marang ligt het programma "Positive Behaviour Support" (PBS) ten grondslag aan de gedragsafspraken met kinderen. Op de bso hanteren we dezelfde afspraken.

Bijlage 12: Jenaplan-IKC Donatushof

Op Jenaplan IKC Donatushof bieden wij de volgende opvang:

- Dagopvang in 1 stamgroep:
 - Olli (16 kinderen), 0-4 jaar
- Peutergroep in 1 stamgroep:
 - Olifantenbos (16 kinderen), 2-4 jaar
- Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) 2-4 jaar (gesubsidieerd, aantal in overleg en na toewijzing gemeente)
- Buitenschoolse Opvang De Jungle in 2 basisgroepen van 4-12 jaar, bestaande uit
 - Naschoolse opvang van 14.30 uur tot 19.00 uur (60 kinderen). Deze naschoolse opvang is onderverdeeld in:
 - Één basisgroep in de leeftijd van 4 en 5 jaar. Deze groep maakt gebruik van het peutergroep lokaal Het Olifantenbos. Bij de start van deze basisgroep is het aantal kindplaatsen 10. De ruimte biedt voldoende mogelijkheden om door te groeien naar 20 kindplaatsen.
 - Één basisgroep voor kinderen in de leeftijd van 6,7,8 jaar. Deze groep maakt gebruik van de aula. Het aantal kindplaatsen is 20.
 - Één basisgroep van 10 kinderen in de leeftijd van 8 jaar en ouder. Deze groep maakt gebruik van een voormalig klaslokaal. Dit klaslokaal wordt multifunctioneel gebruikt door school en bso. Deze basisgroep groeit door naar 20 kindplaatsen.
 - Voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uur
Afhankelijk van het kindaanbod worden de originele basisgroepen toegepast of voegen we samen in een van de beschikbare ruimtes.

Kinderdagverblijf Olli

In deze stamgroep met een verticale leeftijdsopbouw bieden wij dagopvang voor kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar.

De openingstijd van deze stamgroep is afgestemd op de behoefte van ouders. In principe zijn openingstijden mogelijk van 7.00 uur 's ochtends tot 19.30 uur 's avonds.

Peutergroep Het Olifantenbos

In deze stamgroep wordt het educatieve aanbod voor kinderen met een VVE indicatie aangeboden. Deze peutergroep is geopend van 8.30 tot 11.30 uur.

In deze stamgroep kunnen ouders buiten de peutergroep gebruik maken van verlengde peuteropvang eventueel inclusief lunch.

Op deze locatie maken de pedagogisch medewerkers intensief gebruik van de mogelijkheid om met beide groepen gezamenlijke activiteiten te organiseren binnen het thema. Ook hebben zij vaste momenten op de dag waarop kinderen uit de groepen bij elkaar op bezoek gaan en deel kunnen nemen aan de activiteiten in de andere groep.

De groepsgrootte is afhankelijk van de vraag en is wisselend 8 of 16.

Buitenschoolse opvang Donatushof

Op basisgroep 'de Jungle' bestaat de bso uit naschoolse opvang van 14.30 uur tot 18.30 uur en voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uur.

Aan het begin en eind van de dag wordt de voor- en naschoolse opvanggroep soms samengevoegd met de verticale groep van de dagopvang.

Bij het organiseren van de naschoolse opvang wordt met de kinderen een activiteitenprogramma georganiseerd waar kinderen kunnen aangeven gebruik van te willen maken. Deze activiteiten zijn in verschillende ruimtes van het IKC georganiseerd: speellokaal, techniekruimte, klaslokaal, buitenruimte, aula.

Pedagogisch medewerkers organiseren de bezetting in relatie tot de BKR. Met de kinderen worden afspraken gemaakt over deelname van de activiteit en duur.

Bijlage 13: IKC De Wieling

Op IKC De Wieling bieden wij de volgende opvang:

- Dagopvang en peutergroep in 1 stamgroep:
 - Peuterhofje (16 kinderen) 1,5 -4 jaar
- Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) 2-4 jaar (gesubsidieerd, aantal in overleg en na toewijzing gemeente)
- Buitenschoolse Opvang in 1 basisgroep van 4-12 jaar, bestaande uit
 - Naschoolse opvang van 14.30 uur tot 19.00 uur (40 kinderen)
 - één basisgroep van 20 kinderen in de leeftijd van 4, 5 en 6 jaar. Deze basisgroep maakt gebruik van de ruimte van peutergroep Peuterhofje. Deze groep start met 10 kindplaatsen en groeit op termijn door naar 20.
 - één basisgroep van 20 kindplaatsen van 6 jaar en ouder. Deze basisgroep maakt gebruik van een voormalig klaslokaal dat nu multifunctioneel wordt gebruikt door school en bso.
 - Voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uur
Afhankelijk van het kindaanbod worden de originele basisgroepen toegepast of voegen we samen in een andere ruimte.

Peutergroep Peuterhofje:

Deze stamgroep heeft een horizontale leeftijdsopbouw en is bestemd voor 1,5-4 jarige kinderen. In deze stamgroep wordt het educatieve aanbod voor kinderen met een VVE indicatie aangeboden. Openingstijd van deze stamgroep is afhankelijk van de behoefte van ouders. In principe zijn de openingstijden van 7.00 uur tot 18.00 uur.

De peutergroep wordt 's ochtends van 8.30 tot 11.30 uur aangeboden.

Op sommige dagen worden ook verlengde tijden aangeboden en maken kinderen gebruik van de lunch tussen de middag.

De groepsgrootte is afhankelijk van de vraag en is wisselend 8 of 16.

Buitenschoolse opvang De Wieling

Het aanbod bestaat uit naschoolse opvang van 14.30 uur tot 18.30 uur en voorschoolse opvang van 7.00 uur tot 8.30 uur.

Aan het begin en eind van de dag wordt de voor- en naschoolse opvanggroep soms samengevoegd met de verticale groep van de dagopvang.

Bijlage 14: Beroepskrachten in relatie tot het aantal kinderen

Om de beroepskracht – kind ratio te bepalen op het kinderdagverblijf hanteren wij de rekentool van de Rijksoverheid (ministerie van SZW).

Regels hierbij zijn:

- 1 pedagogisch medewerker(hierna: Pm) met 4 kinderen tot 1 jaar;
- 1 Pm met 5 kinderen van 1 tot 2 jaar
- 1 Pm met 6 kinderen van 2 tot 3 jaar;
- 1 Pm met 8 kinderen van 3 tot 4 jaar.
- 1 Pm met 10 kinderen van 4 tot 12 jaar.

Afwijking van de beroepskracht-kind ratio, 3 uurs-regeling:

De afwijkingsregeling wordt in samenspraak met team en ouders bepaald. Op de locaties waar deze samenspraak nog niet is afgerond maakt De Linge geen gebruik van de afwijkingsregeling.

Achterwacht:

Hoe dit is geregeld staat beschreven in het Veiligheidsbeleid van kinderopvang De Linge.

Inzet vrijwilligers:

Op sommige peutergroepen, dagverblijven en bso's zijn vrijwilligers aanwezig om de pedagogisch medewerkers te ondersteunen. Zij tellen echter niet mee in de BKR.

Opmerking

Binnen de wettelijke regels maken wij in sommige situaties andere keuzes, wanneer de kwaliteit van de opvang hiermee is gebaat. Bijvoorbeeld wanneer er een keer 'overbezetting' is ontstaan op een groep en er 'onderbezetting' is op een andere groep. De pedagogisch medewerkers overleggen dan of het mogelijk is of een kind vanaf dat moment op de andere groep gaat spelen. Dit gebeurt overigens alleen als het kind vertrouwd is met de andere groep, met de andere groepsgenootjes en/of met de andere pedagogisch medewerkers.

Uitzonderlijke situaties waarbij wij de bezetting ook tussentijds wijzigen zijn bijvoorbeeld:

- wanneer halverwege de dag een werknemer acuut ziek wordt
- wanneer doktersbezoek/ziekenhuis bezoek nodig is met een op te vangen kind
- andere calamiteiten

Bijlage 15: Hoe wij omgaan met wennen in het IKC

Omdat alle bso's van De Linge in de eigen school zijn georganiseerd is het wennen op de bso voor de meeste kinderen niet een heel grote stap. De kinderen zijn al vertrouwd met het lokaal omdat ze daar als peuter of schoolkind al zijn geweest. Een kind dat vanuit de peutergroep de overstap maakt naar de basisschool van het IKC heeft al van het lokaal gebruik gemaakt bij verschillende activiteiten.

Om kinderen te ondersteunen bij het wennen aan nieuwe groepen en nieuwe medewerkers organiseren we structureel activiteiten op de kinderopvang met kinderen uit de verschillende leeftijdsfasen en/of groepen. Dit doen we steeds meer in samenwerking met het onderwijs. De mate van samenwerking is afhankelijk van de fase van ontwikkeling van het IKC.

Voorbeelden hiervan zijn:

Bij overgang van baby-dreumesgroep naar peutergroep organiseren we momenten van samenspelen waarbij dreumesen bijvoorbeeld samen met peuters buiten spelen, een boekje wordt voorgelezen, samen eten. Zo maken ze kennis met nieuwe kinderen, de (voor hen nog) onbekende pedagogisch medewerksters en een veranderend dagritme.

Bij de overgang van peutergroep naar groep 1-2 gaan de pedagogisch medewerkers waar mogelijk op bezoek bij de kleutergroep met een groepje peuters om aan een activiteit deel te nemen. Ook komen kleuters regelmatig op bezoek bij de peutergroep, bijvoorbeeld om samen met hen buiten te gaan spelen, liedjes te zingen, enz. Kinderen uit de hogere groepen komen op de peutergroep bijvoorbeeld om binnen het thema een boek voor te lezen. Bij gezamenlijke activiteiten op het IKC helpen oudere kinderen de jongste, bijvoorbeeld door hen op te halen in de eigen groep en mee te nemen naar de gezamenlijke ruimte waar de activiteit plaats vindt.

Ook bij de naderende overgang van peutergroep naar buitenschoolse opvang organiseren de pedagogisch medewerksters samenspeel activiteiten met de pedagogisch medewerksters en de jongste kinderen van de bso.

Zo leren kinderen de nieuwe omgeving kennen, de nieuwe pedagogisch medewerkster en de kinderen op de buitenschoolse opvang.

Kinderen van de buitenschoolse opvang gaan regelmatig bij de 0-4-jarigen op bezoek, hetzij voor een gezamenlijke activiteit of omdat zij zelf de wens hebben uitgesproken even op bezoek te willen, bijvoorbeeld bij een broertje of zusje of bij de pedagogisch medewerkster waarbij het betreffende kind eerder op de groep zat.

Zo leren alle kinderen op het IKC elkaar kennen en rekening houden met elkaar. In de praktijk merken we dat kinderen elkaar kennen en behalve rekening houden met elkaar ook voor zichzelf leren opkomen: wat wil ik samendoen, en/of wat wil ik zelf doen, los van de groep.

De ruimte van de buitenschoolse opvang wordt overdag multifunctioneel gebruikt. Dat wil zeggen dat schoolkinderen de ruimte soms gebruiken voor activiteiten als: samen koken, uitwerken van lesopdrachten, enz. Pedagogisch medewerkers gebruiken deze ruimte regelmatig om met peuters activiteiten uit te voeren die specifiek bij hun ontwikkelingsbehoefte passen, bijvoorbeeld kringspelletjes, beweegactiviteiten, creatieve activiteiten, samen lunchen.

De ruimte is voor alle kinderen vertrouwd.

Hoe het wennen in zijn werk gaat:

Voorafgaand aan de start op de buitenschoolse opvang neemt de mentor op de peutergroep voor de overdracht contact op met de bso collega. In overleg met de ouder mag het jonge kind al een keertje komen kijken en als dit mogelijk is meedraaien.

Voor kinderen die van een andere school of opvang komen begeleiden we het kind zorgvuldig. Tijdens de intake met ouder en kind heeft de pedagogisch medewerkster al kennis gemaakt en van de ouder de meest relevante informatie over het kind ontvangen.

De pedagogisch medewerkster begeleidt het kind bij het vinden van een plaatsje in de bestaande groep. De mentor van het kind is er extra alert op dat het nieuwe kind voldoende rust krijgt en went aan het nieuwe dagritme. Als het nodig is ondersteunt de pedagogisch medewerkster het nieuwe kind bij het maken van contact met andere kinderen en informeert de ouders over hoe het wennen op de groep verloopt.

Halen en brengen van kinderen uit de groep van school wordt onderling afgestemd tussen de leerkracht en de pedagogisch medewerkster.

Als het nodig is wordt een nieuw kind tijdelijk vroeger opgehaald door de ouder. Ook wordt in het begin extra aandacht gegeven aan uitleg van de indeling van de middag, waardoor de kinderen zich beter op hun gemak voelen (eerst wordt er fruit gegeten, dan gespeeld, etc.). Als het nodig is worden pictogrammen gebruikt ter ondersteuning.

De pedagogisch medewerkster ondersteunt, als dit nodig is, het kind bij het kiezen van een activiteit.

Bijlage 16: Volgen van de ontwikkeling – doorlopende ontwikkelingslijn

Vanuit de voorschoolse voorziening of vanuit het onderwijs wordt het nieuwe BSO kind warm overgedragen naar de BSO, indien dit wenselijk of noodzakelijk is.

Voor ieder kind en hun ouder is er een mentor. Deze kijkt naar het welbevinden van het kind. De mentor is het eerste aanspreekpunt van de ouder als het gaat over het welbevinden en de ontwikkeling van het kind binnen de BSO.

De medewerkers houden, middels een logboek in het kind dossier, de bijzonderheden van het individuele kind bij.

De groepsleiding houdt in de gaten hoe het met alle kinderen gaat. Als het nodig is, passen ze daar hun manier van omgang met een groep of een groep kinderen op aan. De mentor informeert de collega leiding bij bijzonderheden over haar mentorkinderen.

Als er zorgen zijn m.b.t. de ontwikkeling van een kind, zal gebruik gemaakt worden van observatietechnieken en –formulieren. Deze zijn op de groep aanwezig. Ook heeft de mentor, indien nodig, contact met de leerkracht die de pedagogisch medewerker informeert over gebeurtenissen gedurende de onderwijsdag welke mogelijk van invloed zijn of gevolgen hebben voor het gedrag van het betreffende kind.

De mentor nodigt minimaal een maal per jaar de ouder uit voor een 10 minutengesprek. Wanneer er aanleiding toe is vindt vaker overleg plaats. Het initiatief kan hierbij van mentor en van ouder uitgaan. Is verdere ondersteuning nodig dan wordt op de IKC's van De Linge intern de afstemming gezocht tussen IKC directie en/of de Intern Begeleider en ouder en/of kind. Dit om te kijken welke ondersteuning eventueel al is ingezet in het onderwijs en of deze deskundigheid ingezet kan worden op de buitenschoolse opvang. Ook kunnen ouders van kinderen met heel specifieke ondersteuningsbehoefte zich wenden tot het Jeugdteam van de gemeente of passende ondersteuning ambulant ingezet kan worden.

In de Notitie IKC staat beschreven hoe De Linge een passende zorgstructuur binnen onze IKC's heeft vormgegeven.

Bijlage 17: Meldcode

Wanneer er signalen zijn die duiden op een vermoeden van kindermishandeling of seksueel misbruik wordt gehandeld volgens de meldcode van De Linge. Deze meldcode is door de directeuren primair onderwijs en kinderopvang vastgesteld. Pedagogisch medewerkers zijn opgeleid om aan de hand van deze meldcode signalen te herkennen, de aandacht functionaris in te schakelen en met ouders in gesprek te gaan.

Binnen De Linge zijn op bestuursniveau twee aandacht functionarissen voor het Primair Onderwijs en twee functionarissen specifiek voor de kinderopvang aangesteld. Jaarlijks wordt volgens het Opleidingsplan voor Kinderopvang De Linge aandacht geschonken aan training/bijscholing waar nodig.

De Meldcode is op elke locatie aanwezig en door ouders in te zien.

Bijlage 18: Incidenteel en structureel afnemen van een extra dagdeel

Op de buitenschoolse opvang worden kinderen in de leeftijd van 4 tot 13 jaar opgevangen. Wij zijn geopend van maandag t/m vrijdag. De tijden waarop de opvang wordt aangeboden varieert, afhankelijk van de behoefte van ouders tussen 07.00 - 19.00 uur.

Onderdelen van de buitenschoolse opvang zijn: voorschoolse opvang van 7.00 tot 8.30 uur, naschoolse opvang van 14.30 uur tot 19.00 uur, opvang tijdens studiedagen van 7.00 tot 19.00 uur en vakantieopvang van 7.00 tot 19.00 uur.

Contracten kunnen worden afgesloten op basis van 40 weken met aanvullend vakantieopvang naar behoefte. De minimale afname voor buitenschoolse opvang is 1 dagdeel van 1,5 uur aaneengesloten per week. Naast de minimale afname is het mogelijk meer opvang af te nemen, passend bij de werktijden van ouders. Hierdoor kunnen wij maatwerk bieden.

Naast vaste opvang zijn onderstaande vormen van opvang mogelijk:

- **Flexibele opvang:** Met deze vorm van opvang willen we ouders tegemoet komen die geen vast werkrooster hebben. Ouders nemen op wisselende dagen in de week opvang af. Minimale afname 1 dagdeel per week. Ouders geven 1 maand voordat zij hiervan gebruik willen maken aan op welke dagen zij hun kind willen plaatsen. Zo is het mogelijk het kind in de eigen basisgroep te plaatsen en de bezetting in de leiding te laten voldoen aan de eisen. Extra aandacht wordt bij plaatsing geschonken aan de continuïteit van interne overdracht en communicatie tussen pedagogisch medewerkster en ouders.
- **Incidentele opvang:** Extra opvang is mogelijk naast de vaste dagdelen dat een kind komt. Hiervoor kunnen ouders een verzoek indienen. Opvang op maat is mogelijk na overleg en afhankelijk van de beschikbaarheid. Hierbij houden we rekening met de groeps grootte (eerder beschreven), de beschikbaar personeel, de plek op de groep. Ook opvang bij een studiedag of een ruildag behoort tot de mogelijkheden.
- **Vakantieopvang:** Tijdens de schoolvakanties is er, bij voldoende deelname, opvang mogelijk voor kinderen die de peutergroep bezoeken of waarvan ouders een 40 weken contract hebben afgesloten op de kinderopvang.

Compensatiedag

Wanneer een vaste opvangdag samenvalt met een nationale feestdag (2^e Paasdag, 2^e Pinksterdag, Koningsdag, 5 mei, Hemelvaartsdag, 1^e en 2^e Kerstdag, Nieuwjaarsdag) of de studiedag van De Linge in maart en de studiedag van het IKC en het betreft een dag waarop ouders normaliter opvang zouden hebben, dan hebben ouders recht op een compensatiedag. Toekenning geschiedt in overleg met de pedagogisch medewerkster en binnen de beroepskracht-kind ratio.

Ruilen van een dag

Ruilen is mogelijk, in overleg met de pedagogisch medewerker en binnen de beroepskracht-kind ratio.

Bijlage 19: Uitgangspunten voor buiten spelen

Als het weer het maar enigszins toelaat, wordt elke dag (in ieder geval even) buiten gespeeld, De leiding houdt toezicht, begeleidt de kinderen bij de speeltoestellen en speelt met de kinderen. De buitenspeelplaats moet voor de betreffende leeftijdsgroep een hoge speelwaarde hebben en afgestemd zijn op de speelbehoefte die past bij de betreffende leeftijdsgroep. Dit betekent dat de buitenspeelplaats is ingericht voor en afgestemd op alle leeftijdsgroepen zodat kinderen elkaar kunnen ontmoeten om samen te spelen. Het voorziet in verschillende (individuele) behoeften zoals ontdekken, hangen, je terugtrekken, motorische activiteiten, etc. Zintuigen worden pas geprikkeld als kinderen volop kunnen ontdekken en de omgeving en de natuur kunnen beleven.

In een buitenruimte voor kinderen zijn vier soorten ruimtes te onderscheiden, namelijk:
de vrije open ruimte, om vrij in te bewegen maar ook voor 'rust'
de gestructureerde ruimte, met duidelijke spelaanleidingen en speeltoestellen
de beschutte ruimte, om te zitten en waarin kinderen zich veilig voelen
een margegebied, voor tal van anderen activiteiten, wellicht in de hoek, aan de rand of in het groen.

Bij buitenspel is er een spanningsveld tussen veiligheid en risico's; buitenspel heeft nu eenmaal risico's. Risico's moet je soms kunnen/durven nemen; de risico's die je moet kunnen nemen zijn de weloverwogen, aanvaardbare risico's. Voorbeeld: als je een boomstam neerlegt kunnen kinderen er over struikelen, maar aan de andere kant kunnen ze er veel plezier aan beleven door bijvoorbeeld te stapelen of er onder te kijken of er beestjes zitten.

Als je die boomstammen neerlegt, kunnen kinderen vallen maar zich niet levensbedreigend verwonden dus dan kun je dit risico aangaan.

Wij moeten uitkijken dat wij door alle wet- en regelgeving niet doorslaan en daardoor kinderen niet gewenste beperkingen opleggen. Het is wel van belang gevaren onder ogen te zien en aan te geven waarom je bepaalde risico's aanvaardbaar vindt. Met behulp van de risico-inventarisatie, die elk jaar wordt uitgevoerd, kijken we naar de te lopen risico's en bepalen we welke risico's we kunnen aanvaarden en welke niet.

Bijlage 20: Vaste onderdelen van het programma op de bso groep

- Aanvang van de ochtend/dag/middag: binnenkomst van de kinderen

Elk kind dat binnenkomt, in de eigen groep, wordt door de pedagogisch medewerkster welkom geheten, soms door een groet, soms door een opmerking over een trui, het kapsel, afhankelijk van waar een kind gevoelig voor is. Deze aandacht geeft het kind een gevoel van zekerheid, van veiligheid. Het ervaart: “ze zien mij, ik ben er ook!”.

Daarna neemt de pedagogisch medewerkster met het kind afscheid van de ouder of pedagogisch medewerkster.

- Ontbijt/samen iets eten (fruit, groente) en drinken:

Op de vso bieden we de mogelijkheid voor kinderen die tussen 7.00 uur en 7.30 uur komen om te ontbijten. De pedagogisch medewerkster dekt samen met de kinderen de ontbijttafel en eet samen met hen. Daarna wordt er gezamenlijk opgeruimd.

Op de naschoolse opvang drinken en eten de kinderen gezamenlijk iets.

Hierna is gelegenheid voor:

- Vrij spel:

Tijdens het vrije spel kunnen kinderen in principe met al het materiaal spelen dat aangeboden wordt/op het IKC aanwezig is. Hierbij valt te denken aan speelactiviteiten in daarvoor ingerichte hoeken zoals bewegingsactiviteiten in het gymlokaal, constructie activiteiten (bouwen met blokken, duplo, nopper, lego en andere materialen) fantasie en rollenspel in huishoek /verkleedhoek /podium /aula van het IKC, creatieve activiteiten, spellen aan tafel (puzzelen, domino, lotto, memorie, en taalactiviteiten (leeshoek, taalspelletjes, verteltafel, kringgesprek)

- Geplande activiteiten:

Deze worden voorbereid door de pedagogisch medewerkers mede aan de hand van suggesties/input van de kinderen.

- Opruimen

Samen met de kinderen wordt het speelgoed en het gebruikte materiaal opgeruimd. Hierdoor leren de kinderen samen te werken en ontstaat een besef van de afspraken in de groep. De leiding begeleidt de kinderen hierin.

- Eetmoment:

Aan de kinderen die langer blijven wordt aan het eind van de middag nog iets te eten aangeboden: bijv. yoghurt, vla, fruit en iets te drinken.

In de vakantie of tijdens een studiedag lunchen kinderen gezamenlijk.

- Buiten spelen:

Als het weer het maar enigszins toelaat wordt elke dag buiten gespeeld, in de buitenspeelplaats van het IKC of in de speeltuin/park of andere geschikte gelegenheid in de nabijheid van het IKC. In de vakantieperiode en op studiedagen gaan de pedagogisch medewerkers gedurende langere tijd met de kinderen naar buiten, bijvoorbeeld struinen in de polder, op bezoek bij een ander IKC met een mooie buitenruimte, een speeltuin, enz. De leiding houdt toezicht, begeleidt de kinderen bij de speeltoestellen en speelt met de kinderen.

- Afsluiting van de ochtend/dag/middag:

De pedagogisch medewerkster sluit met een herkenbare activiteit af en draagt de kinderen over aan de ouders. Bij samenvoegen van de groep aan de randen van de dag worden de laatste kinderen door de pedagogisch medewerkster naar het dagverblijf gebracht.

Bijlage 21: Ouderrecht – adviesrecht van de oudercommissie

De Linge stelt de oudercommissie conform de Wet art 60 lid 1 in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit dat de organisatie betreft inzake:

- Het aantal kinderen per pedagogisch medewerker;
- De groepsgrootte;
- De opleidingseisen van de beroepskrachten;
- De inzetbaarheid aan beroepskrachten in opleiding;
- Het pedagogisch beleidsplan;
- De voedingsaangelegenheden;
- De risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid;
- De openingstijden;
- De vaststelling of wijziging van een klachtenregeling en het aanwijzen van de leden van de klachtencommissie;
- De wijziging van de prijs van de kinderopvang.

De oudercommissie is bevoegd ook ongevraagd te adviseren over de onderwerpen waarop de oudercommissie adviesrecht heeft (de Wet art 60 lid 3).

Werving van ouders geschiedt op de eigen locatie via nieuwsbrief en website en onder leiding van de directie.

Op een aantal IKC's werken de oudercommissies samen met de Medezeggenschapsraad van de school in een IKC Raad.

De Linge is met ingang van 1 januari 2016 aangesloten bij de landelijke Geschillencommissie. Het klachtenreglement is voor ouders in te zien op locatie en is geplaatst op de website.

Met ingang van september 2017 is een Centrale Oudercommissie aangesteld waarin alle locaties vertegenwoordigd zijn. De lokale oudercommissies hebben hun adviesrechten met betrekking tot algemeen beleid gedelegeerd naar de centrale oc.

Bijlage 22: Inzet van andere volwassenen

Inzet van andere volwassenen zoals stagiaires, vrijwilligers, onderwijsassistenten, oudercommissieleden

De inzet van boventallige medewerkers op de kinderopvang vindt plaats onder eindverantwoordelijkheid van de beroepskracht en kan bestaan uit:

De inzet van boventallige medewerkers op de kinderopvang kan bestaan uit:

- **Stagiaires:**

Stagiaires worden ingezet op de groep en kunnen de pedagogisch medewerkers bij diverse activiteiten ondersteunen. De stagiair doet mee aan alle taken binnen de kinderopvang, zowel verzorgende, huishoudelijke taken, ondersteunende en begeleidende taken.

De werkbegeleider (pedagogisch medewerker) begeleidt de stagiair tijdens de stage. Deze begeleiding bestaat o.a. uit:

Instructie en begeleiding

Wekelijks evaluatiegesprek

Observatie en feedback geven

De inzet en begeleiding van stagiaires gebeurt conform het stagebeleid van De Linge, versie januari 2018. Deze is op locatie aanwezig.

- **Vrijwilligers:**

Vrijwilligers worden ingezet op de groep en kunnen de pedagogisch medewerkers bij diverse activiteiten ondersteunen. Deze taken kunnen bestaan uit huishoudelijke, verzorgende en ondersteunende taken zoals helpen bij de lunch, bij het schoonmaken van speelgoed, bij het buitenspelen. De begeleiding en inzet van vrijwilligers gebeurt door de pedagogisch medewerker waar de vrijwilliger op de groep staat. Wekelijkse gesprekjes over de voortgang en jaarlijks evaluatie zijn structureel ingepland, conform het vrijwilligersbeleid van De Linge, versie augustus 2017. Deze is op locatie aanwezig.

- **Onderwijsassistenten:**

De inzet van onderwijsassistenten gebeurt incidenteel bij de buitenschoolse opvang of feestelijkheden zoals Sinterklaasfeest, kerstviering, eindejaarsviering.

- **Oudercommissieleden:**

De inzet van oudercommissieleden gebeurt bij bijzondere activiteiten/feestelijkheden zoals Sinterklaasfeest, kerstviering, eindejaarsviering, enz.

Ouders worden hierover geïnformeerd via de nieuwsbrief.

Bijlage 23: Gezondheids- en veiligheidsbeleid

Met de invoering van de Wet IKK zijn onderstaande onderwerpen niet langer in het pedagogisch beleidsplan opgenomen, maar in het Gezondheids- en Veiligheidsbeleid.

- veiligheid,
- gezondheid,
- achterwachtregeling en
- vierogenprincipe

Dit beleid is getoetst en voldoet aan de volgende voorwaarden:

- Het beleid is actueel.
- Het bevat een beschrijving van het continu proces van opstellen, implementeren, evalueren en actualiseren.
- Het beleid bevat een plan van aanpak hoe de risico's ingeperkt worden en hoe gehandeld moet worden zodra een ongezonde en/of onveilige situatie zich voordoet.
- Er staat in beschreven hoe pedagogisch medewerkers kinderen leren omgaan met kleine risico's.
- Er staat in beschreven hoe het risico op grensoverschrijdend gedrag door zowel aanwezige volwassenen als kinderen wordt beperkt. Hierbij wordt ook beschreven hoe het vierogenprincipe wordt toegepast.
- De uitwerking van de achterwachtregeling staat erin beschreven.

